

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Překlad vlastních jmen v knižní trilogii
Hunger Games

(Bakalářská práce)

2020

Pavla Korková

Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra anglistiky a amerikanistiky

**Překlad vlastních jmen v knižní trilogii *Hunger*
*Games***

**Translation of Proper Names in *The Hunger Games*
Book Trilogy**

(Bakalářská práce)

Autor: Pavla Korková

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Alena Antošíková, Ph.D., MBA

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne .....

.....

vlastnoruční podpis

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Aleně Antošíkové, Ph.D., MBA za její odborné vedení práce a věcné rady, které mi poskytla. Dále bych ráda poděkovala svým blízkým za jejich neustálou podporu.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Vlastní jména.....	9
2.1	Definice vlastního jména.....	9
2.2	Dělení vlastních jmen.....	10
3	Literární vlastní jména.....	12
3.1	Dělení literárních vlastních jmen.....	12
3.2	Funkce literárních vlastních jmen.....	12
3.3	Výběr antroponym v literatuře.....	13
3.4	Vznik literárních vlastních jmen.....	15
4	Překlad vlastních jmen.....	17
4.1	Vlastní jméno jako kulturně specifický prvek.....	18
4.2	Významová hodnota vlastních jmen.....	20
4.3	Postupy při překladu literárních vlastních jmen.....	21
4.3.1	<i>Sjednocení překladatelských postupů.....</i>	<i>24</i>
4.4	Překlad antroponym.....	25
4.4.1	<i>Antroponyma v literatuře pro mládež.....</i>	<i>25</i>
4.5	Překlad toponym.....	26
4.6	Překlad chrématonym.....	27
4.7	Ponechání cizího vlastního jména.....	28
4.7.1	<i>Cizí vlastní jména v literatuře pro mládež.....</i>	<i>29</i>
4.7.2	<i>Přechylování cizích ženských příjmení.....</i>	<i>30</i>
5	Trilogie <i>Hunger Games</i>.....	32
5.1	O díle.....	32
5.2	Žánrové zařazení.....	33
5.3	Věkové zařazení.....	34

6	Metodologie.....	36
7	Analýza překladu bionym	38
7.1	Příjmení	38
7.1.1	<i>Významová příjmení.....</i>	38
7.1.2	<i>Autentická příjmení .....</i>	40
7.1.3	<i>Jiná příjmení .....</i>	41
7.2	Křestní jména	41
7.2.1	<i>Jména hlavních postav .....</i>	41
7.2.2	<i>Významová jména.....</i>	44
7.2.3	<i>Autentická jména.....</i>	46
7.2.4	<i>Jiná jména .....</i>	47
7.3	Přezdívký a zoonyma	48
8	Analýza překladu toponym	50
9	Analýza překladu chrématonym	52
10	Shrnutí použitých postupů	54
11	Závěr.....	60
	Summary.....	62
	Přílohy	64
	Bibliografie	69
	Primární zdroje.....	69
	Sekundární zdroje.....	69
	Elektronické zdroje	73
	Anotace.....	75
	Annotation	76

1 Úvod

Jedním z problémů, kterým musí literární překladatel ve všech textech čelit nezávisle na žánru, je překlad vlastních jmen (onym, proprii). Literární vlastní jména bývají totiž mnohdy bohatá v oblasti sémantické a nabývají nejen lexikálního významu, ale fungují i jako sociolingvistické znaky. Tymoczková uvádí, že z tohoto důvodu patří jména mezi textové prvky, jejichž přenos je nejdůležitější, ale zároveň také nejsložitější – význam vlastních jmen je často kulturně specifický (2014, s. 223–224).

Vlastní jména by měla být v cílovém textu v souladu s jeho celkovou jazykovou výstavbou, neměla by působit ani svou ortografií nebo fonologií na čtenáře rušivě, a především by měla plnit stejné funkce jako v textu výchozím. Pokud překladatel vlastní jména při překladu podcení, může dojít ke vzniku kulturně nesoudržného textu a k eliminaci umělecké snahy a tvořivosti autora. Kufnerová tvrdí, že v překladovém textu figurují dvě tvůrčí individuality – autor a překladatel – a každá má svůj osobitý styl (2009, s. 66). Zda spolu tyto dvě individuality ladí, či ne, pak dle slov Kufnerové „závisí nejen na překladatelových tvořivých schopnostech, ale i na jeho ukázněnosti a ochotě podřídit vlastní potřebu jazykového tvoření modelu a stupni tvořivosti originálu“ (2009, s. 66).

Na to, jak takového „vyladění“ v rámci překladu vlastních jmen v díle dosáhnout, však neexistuje jednoznačná odpověď. Určitou oporou v tomto směru může překladateli být translologie, která se snaží objasnit některé aspekty pojící se s překladem vlastních jmen, s nimiž se překladatel může v praxi setkat. Problematika nejednotnosti v rámci této problematiky pak spočívá především v mnoha faktorech, které ovlivňují překladatelovu práci – literární žánr, čas a místo děje, okruh předpokládaných čtenářů, zkušenosti překladatele aj.

Z tohoto důvodu si práce neklade za cíl stanovit obecná pravidla převodu vlastních jmen, ale snaží se, stejně jako jiné práce podobného charakteru, zkoumat díla již přeložená. Soustředí se na to, jakým způsobem bylo jméno převedeno z jazyka anglického do českého. Pro tyto účely byl zvolen český překlad knižní trilogie *Hunger Games*, jejíž autorkou je Suzanne Collinsová. Jedná se o dílo fantastické literatury, u které lze s ohledem na její charakter předpokládat vysokou kreativitu u jmen vlastních. Zároveň zde dochází k prolínání s jiným významným

faktorem – věkem čtenáře. Tato trilogie je cílena na dospívající čtenáře, a právě s literaturou pro děti a mládež se pojí zcela nové požadavky na překlad vlastních jmen. Cílem práce je tedy zjistit, jakým způsobem překladatel pracuje s vlastními jmény při jejich přenosu, rozčlenit je na základě postupů, které byly zvoleny, a zmapovat, jaké faktory mohou tuto volbu ovlivnit.

První část práce je soustředěna na teoretické podklady dané problematiky a je postavena zejména na zkoumání odborných pramenů literatury. Nejprve je studován samotný pojem vlastní jméno. Dále se práce zaměřuje na různá kritéria, která mohou ovlivnit překlad jmen, a na stěžejní teoretické podklady pro překlad vlastních jmen jako takový. V neposlední řadě se teoretická část práce věnuje i samotné knižní trilogii, snaží se ji podrobněji zařadit a představit, poněvadž obeznámení s dějem je zásadní pro pochopení zvolených vlastních jmen. Teoretické poznatky jsou následně použity v druhé části práce, která se soustředí na praktický aspekt překladu vlastních jmen – analýzu. Ta zkoumá konkrétní případy překladů vlastních jmen v dané knižní trilogii. Práce se snaží objektivně posoudit, jakou měrou cílová vlastní jména odpovídají svým výchozím protějškům, a zjistit, zda při nich mají uplatnění teoretická doporučení. Poslední část práce zkoumá, jaké překladatelské postupy byly zvoleny pro řešení konkrétních situací, a snaží se v nich najít určitý vzorec.

2 Vlastní jména

Na úvod této práce je na místě stručně vymežit základní pojmy a faktory, se kterými se bude v další části pracovat a mohou dané téma ovlivnit. Zaměříme se tedy na samotnou definici vlastního jména, na kterém je postavena tato bakalářská práce, a na termíny a problematiku, které se s ním pojí.

Vlastní jména nás doprovázejí každodenním životem, považujeme je za samozřejmost a často jim nevěnujeme přílišnou pozornost. Nicméně vznik vůbec prvních vlastních jmen se datuje do vzdálené minulosti, kdy lidé zjistili, že existuje potřeba identifikačních pojmenování. Důkazy o tom, že již starověcí Egypťané před 5–6 tisíci lety rozlišovali mezi vlastními a obecnými jmény, lze podle Hajdú nalézt na hieroglyfech, kdy jména svých bohů a faraonů vždy pečlivě ohraničovali (2003, s. 7). Za důkaz zájmu lidstva o vlastní jména a jejich význam však můžeme považovat i nejrůznější legendy, mýty a literární díla (včetně např. *Bible*) (Hajdú 2003, s. 12). V 16. století vznikají v Evropě první onomastické slovníky (Hajdú 2003, s. 14).

Za počátek vzniku nauky o vlastních jménech neboli onomastiky však bývá považováno revoluční 19. století. Onomastiku lze vymežit jako interdisciplinární nauku o povaze, tvoření a fungování vlastních jmen (Pleskalová 2014, s. 10). Harvalík vysvětluje, že v českých zemích vyvstal zájem o studium vlastních jmen v rámci národního obrození, a dodává, že onomastika měla v Česku spoustu let charakter pomocné vědy historické. Až postupem času se z ní stala poměrně samostatná jazykovědná disciplína, za jejíhož zakladatele bývá považován František Palacký. (2004, s. 17)

2.1 Definice vlastního jména

Ačkoli existuje disciplína o vlastních jménech, doposud nebyla stanovena přesná, obecně platná definice pojmu vlastní jméno. *Mluvnice češtiny* nás informuje, že jména vlastní se oproti jménům obecným, která vyznačují třídu předmětů, vážou pouze s jedním objektem. Zároveň informují o jedinečnosti

označovaného. Nedisponují totiž lexikálním významem dle obvyklého chápání a vyznačují se neobvyklým vztahem ke kategorii čísla.

I teoretikové uvádí nejrůznější vymezení tohoto specifického druhu pojmenování. Šrámek popisuje vlastní jména jako „jazykové (lexikální) jednotky, které (...) na nepojmové bázi pojmenovávají komunikativně individualizované objekty“ (1999, s. 11). Hauser však upozorňuje na to, že se u vlastních jmen nutně nevyskytuje jednoznačný vztah k jedincům, protože mnoho osob je nositelem téhož jména (1980, s. 62).

Ve psaných textech lze rozdíl mezi vlastními a obecnými jmény poměrně snadno rozlišit. Vlastní jména jsou posílána kapitalizací, což je specifický znak pro vlastní jména v mnoha jazycích včetně češtiny ale i angličtiny. O kapitalizaci jmen se můžeme dočíst ve slovníku *Oxford English Dictionary*, který tvrdí, že vlastní jméno „označuje jednotlivou osobu, místo, organizaci, zvíře, loď apod. a obvykle se píše s velkým počátečním písmenem“.¹

2.2 Dělení vlastních jmen

Podle Černého a Holeše lze vlastní jména rozdělit na základě jejich významu do tří kategorií:

- a) toponyma (též vlastní jména místní) – dále dělíme na oikonyma (jména osídlených objektů a jejich částí), anoikonyma (jména neosídlených objektů) a kosmonyma/astronyma (jména kosmických těles a útvarů);
- b) bionyma – dále dělíme na antroponyma (též vlastní jména osobní; křestní jména, příjmení, další pojmenování osoby, přezdívky aj.), theonyma (jména božstev), zoonyma (jména zvířat) a fytonyma (jména rostlin);
- c) chrématonyma – jména pro objekty a jevy vzniklé lidskou činností, nezakotvené v přírodě (2004, s. 72–73).

---

¹ “designates an individual person, place, organization, animal, ship, etc., and is usually written with an initial capital letter[.]” Všechny překlady jinojazyčných citátů v této práci jsou autorčiny vlastní, není-li uvedeno jinak.

Ačkoli lze vlastní jména dále mnohem podrobněji členit do dalších skupin², tato práce si klade za cíl prozkoumat překlad vlastních jmen, především pak antroponym, a výše uvedené základní členění bylo pro tento účel shledáno za dostačující.

---

² Viz Šrámek (1999).

3 Literární vlastní jména

3.1 Dělení literárních vlastních jmen

Literární vlastní jména bývají členěna z hlediska formy různě, zejména však v kontrastu s výše uvedeným onymickým systémem. Tomuto tématu se věnuje např. Dvořáková ve své disertační práci, kde navrhuje členění literárních jmen na autentická³ či reálná, což jsou jména skutečných osob nebo objektů (*Karel IV., Kapitola*); realistická neboli vlastní jména existující v reálné soustavě jmen (*Ema Bovaryová*) a autorská, tedy fiktivní jména, která mohou a nemusí být utvořena podle vzoru existujících jmen (*Tamina*). (2014, s. 32)

3.2 Funkce literárních vlastních jmen

Protože je v rámci překladu nezbytné správně chápat zamýšlenou funkci vlastních jmen a následovně ji odpovídajícím způsobem převést, aby překladatel zprostředkoval čtenáři nejlépe takový prožitek, který je srovnatelný se čtením knihy v originální podobě, zaměří se tato část práce na funkce vlastních jmen v rámci literatury. Onomastika spolu se svou subdisciplínou literární onomastikou, která se zabývá vlastními jmény a jejich užitím v literatuře, je jako samostatná věda poměrně mladá. Dvořáková poukazuje na to, že i odborníci se shodnou na neustálenosti pojmů, která v dané oblasti panuje. Velmi nejasnou pak shledává teorii funkcí literárních vlastních jmen. (2012, s. 194–195)

Za jedny ze základních funkcí vlastních jmen, které lze aplikovat i na vlastní jména literární, bývají považovány funkce individualizační (též identifikační) a pojmenovací (viz Pleskalová 2014, s. 13; Dvořáková 2018, s. 34). Pleskalová upozorňuje na fakt, že jejich realizace je pro každé vlastní jméno zásadní. Pokud jméno přestává tyto funkce splňovat, není nadále jménem vlastním a buď zaniká, nebo dochází k tzv. apelativizaci, kdy se z původně vlastního jména stává obecné. (2014, s. 13) V teorii literární onomastiky se nejčastěji shledáváme s pojetími

---

³ Toto pojmenování bude dále v práci využíváno.

funkce ve smyslu pragmatickém (užití, fungování) a ve smyslu příznaku fungování (emotivní funkce) (Dvořáková 2012, s. 195).

Dvořáková (2012) i Šrámek (1999) vycházejí z funkčního pojetí vlastních jmen podle Knappové, která rozlišuje za pomoci následujících termínů pět literárních funkcí: identifikační; asociační (jméno odkazuje na skutečné nositele tohoto jména); charakterizační (jméno charakterizuje postavu); klasifikující (zařazuje postavu časově, národnostně, sociálně, nábožensky atp.); estetická (jak jméno postavy působí) (1992a, s. 14–16).

Z významných zahraničních myslitelů dané oblasti Dvořáková jmenuje německého komparatistu Lampinga (1983), který přišel s průlomovým rozdělením funkcí literárních vlastních jmen na hlavní a vedlejší. Za hlavní funkce považuje funkci identifikační; iluzionistickou (jméno odpovídá skutečné onymické situaci) a mytizující (jednota postavy a jména). Jako vedlejší funkce Lamping jmenuje charakterizační (jméno charakterizuje postavu); akcentující a konstelační (jméno vytyčuje postavení osoby v díle); perspektivizační (jméno dokáže určit perspektivu nositele) a estetickou (forma a význam jména). (Dvořáková 2012, s. 197–198)

Již z těchto dvou rámcových vymezení funkcí literárních vlastních jmen dokážeme vyvodit, že ačkoli se pojmenování funkcí může lišit a jednotlivé funkce jsou chápány v různě širokých pojetích, dochází k jejich prolínání a můžeme pozorovat společné rysy, které jsou pro nás stěžejní. Zachování těchto funkcí bude posuzováno v praktické části práce.

3.3 Výběr antroponym v literatuře

Výběr antroponym je jedno z klíčových rozhodnutí, kterým musí autor knihy čelit. Vždyť jména hlavních postav doprovází čtenáře celým dílem a jejich nevhodná volba může zážitek z knihy pokazit nebo v horším případě čtenáře od čtení úplně odradit. Podle Hodrové je literární postava „prvkem prostupujícím všechny složky díla jako svérázný motiv, či spíše dynamický komplex motivů“ (2001, s. 519) a „představuje důležitou součást charakteristiky postavy (...), ovlivňuje i další složky literárního díla, počínaje složkou zvukovou (...) přes složku tematicko-syžetovou (...) až po smysl díla, podílí se na výstavbě textu jako celku“ (2001, s. 599).

Hodrová tvrdí, že ačkoli stojí jméno postavy v názvu díla stále méně častěji, význam jejího jména roste (2001, s. 599) a stále více se užívá sémantiky jmen, tzn. zvyšuje se význam podoby jména pro dílo (2001, s. 601). Hodrová dodává, že třebaže se nám může zdát jméno postavy „nejobyčejnější a zdánlivě nepříznačné, je v literárním díle různým způsobem motivováno“ a „žádné jméno není zcela indiferentní ke svému nositeli a k celku díla“ (2001, s. 601).

Hausenblas se domnívá, že v literatuře je situace zcela jiná oproti běžnému užívání antroponym, kdy jména logicky nemusí mít věcný význam. Ačkoli většina antroponym má svůj původ ve jménech obecných, která tento význam mají. (1976, s. 1–2) V případě běžného užívání antroponym je podle Hausenblase „sémantický obsah odsunut do pozadí, nikoli však vymazán“ (1976, s. 2). V současnosti ve většině případů platí, že se mezi náplní jména a jeho nositelem nevyskytuje žádné pojítka. V krásné literatuře však platí pravidlo, že žádný spisovatel nepojmenovává svou postavu náhodně a postavy nezískávají jména, která by svým významem v daném díle čtenáře zaváděla, pokud to tak nebylo zamýšleno. (Hausenblas 1976, s. 2–3)

Podle Hausenblase pojmenování postavy probíhá třemi způsoby: autor může zvolit nenápadné jméno, které „nemá žádný nebo má značně neurčitý významový obsah a ani jinak, např. svým hláskovým složením, nevyvolává výraznější asociace“ (1976, s. 3). Nebo vybere jméno, které má významový obsah, ten ale nijak nevzdoruje charakteristice dané postavy a jedná se zároveň o jméno obvyklé, takže čtenáři podsouvá jeho nahodilou volbu. Ve třetím scénáři autor pojmenuje postavu velmi výmluvným způsobem, tzn. jméno určitým způsobem koresponduje s vlastnostmi postavy, jejím povoláním aj. (1976, s. 3–4)

Bertillová se zabývá problematikou používání již existujících literárních jmen a dodává, že k takové situaci dochází jen zřídka. Jméno jiné literární postavy s sebou totiž nese velmi specifickou referenci. Proto jsou podle Bertillové jména literární ve smyslu identifikace jedinečnější než jména konvenční. Pojmenování postav pak závisí na schopnosti autorovy kreativity a může dojít i ke vzniku smyšlených jmen, která se pak týkají skutečně jen jednoho konkrétního referenta. (2003, s. 42)

Hodrová dále vyzdvihuje problematiku zdvojení jména, tedy situace, kdy je dvě nebo více postav v rámci jednoho díla nositelem téhož jména. Tuto okolnost nazývá „stav ohrožení identity postavy“ a dodává, že se v drtivé většině případů

jedná o zdvojení úmyslné, tedy za účelem parodie, fatality, grotesky apod. v rámci příběhu (2001, s. 600). Podobná situace může dle Hodrové nastat, když si jsou jména dvou nebo více postav velmi podobná (2001, s. 600).

Dovolíme si tedy tvrdit, že ve velkém procentě případů používá autor v rámci daného příběhu jedinečná jména, aby předešel případným komplikacím s identifikací postav a nedocházelo u čtenáře k záměnám. V žánru fantastické literatury je tento fakt ještě posílen, protože autor může popustit uzdu své kreativitě a vymýšlet jména kompletně nová a jedinečná.

3.4 Vznik literárních vlastních jmen

Situaci, kdy si autor pomocí slovní zásoby vytváří pro pojmenování osoby nebo objektu v díle jméno nové, popisuje ve svém díle Bertillová. Ta udává tři skupiny vlastních jmen⁴ na základě způsobu, jakým byla zformována. Některá vlastní jména pak lze s ohledem na jejich vznik a formu zařadit do všech tří skupin. Do první skupiny řadíme jména složená a sloučená. Za jména složená Bertillová považuje kombinace křestních jmen a příjmení (*Jan Novák*), jména sloučená se pak nejčastěji sestávají ze spojení jmen přídavných a jmen obecných. Takovým příkladem jsou nejčastěji jména míst (*Kutná Hora*), za sloučené jméno lze ale považovat i některá antroponyma (*Červená karkulka*). Dalším druhem jsou jména odvozená, která vznikla z jmen obecných nebo jejich lexémů pomocí přidání afixů (*Dolany*) ale též bez (*Písek*). Poslední kategorií jsou jména jednoduchá, za která považuje jména konvenční (*Anna*). (2003, s. 21–22)

Bertillová dodává, že v případě antroponym se proces vzniku oproti jiným druhům vlastních jmen liší, protože tato jména mají ve většině případů svůj původ v jiných vlastních jménech. Ostatní vlastní jména vznikají především ze slov obecných, kde jsou obzvláště patrné problémy morfologické, syntaktické a sémantické povahy. Taková jména se pak označují jako apelativní. (2003, s. 21–22)

Bertillová dále dává do protikladu tvorbu jmen s jejich výběrem a uvádí, že přestože se tvorba jmen opírá o daná pravidla pro vlastní jména, „v literárním

---

⁴ Compositions and compounds, derivations, simple names.

kontextu mnohem více záleží na vztahu mezi jménem a jeho nositelem, protože právě nositel stanovuje kritéria pro výběr svého jména“⁵ (2003, s. 21).

Šrámek rozvádí problematiku vzniku vlastních jmen podrobněji a přidává i kategorii vzniku přejetím cizích vlastních jmen (*Kunštát*). Jména tohoto typu se přizpůsobují českému kontextu, ať už foneticky, morfémově nebo sémanticky (částečný nebo úplný překlad). Začlenění do systému přejímacího jazyka považuje Šrámek za samozřejmé a pro jazyk přirozené, protože vyplývá ze stanoveného systému přejímacího jazyka. (1999, s. 57–58)

---

⁵ “*in literary contexts it is even more dependent on the relationship between the name and the referent as the referent steers the criteria of name-giving.*”

4 Překlad vlastních jmen

Ačkoli mohou nezaujaté osoby mnohdy shledávat překlad jmen za záležitost primitivní, mezi odborníky panuje domněnka, že je tomu právě naopak. Obzvláště v beletristické literatuře, kde může vlastní jméno plnit velmi specifické funkce. Podle Tymoczkové pouze naivní nebo nezkušení překladatelé považují vlastní jména za snadné a bezproblémové prvky, které ponechají v cílovém textu ve stejné podobě bez alespoň úvahy o jejich změně (2014, s. 223). Na vlastní jména lze naopak pohlížet jako na ústřední prvky překladového textu (Tymoczková 2014, s. 8).

Uznávaná česká překladatelka a akademička Dagmar Knittlová označuje vlastní jména jako tzv. nulové ekvivalenty – nemají v cílovém jazyce svůj protějšek (2010, s. 113). Vlastní jména se totiž nechovají jako obvyklá slova, jejichž ekvivalenty můžeme najít v překladovém slovníku, z čehož vzniká celá problematika překladu vlastních jmen v první řadě.

Translatologové se shodují, že komplexnost překladu jmen spočívá taktéž v jejich provázanosti s jinými prvky. U Strakové se dočteme, že vlastní jména se pojí s dalšími údaji, jako jsou postavy, místo, čas apod. a tvoří dohromady narativní charakter dané knihy. To vše lze považovat pro překladatele za relevantní. (1994, s. 174)

Dvořáková se Strakovou souhlasí a za faktory, které by měl vzít překladatel v potaz, považuje: literární žánr, známost díla (z jmen některých hrdinů se později může stát značka), čas a místo děje, věk a okruh předpokládaných čtenářů. Proces překladu vlastních jmen také ovlivňují dobově podmíněné konvence, ale uplatňují se i subjektivní faktory, jako zkušenosti a předpoklady překladatele. (2016, s. 81–82) Tedy slovy zakladatele československé translatologie Jiřího Levého: „Při řešení překladatelských problémů bude (...) muset překladatel přihlížet ke všem činitelům, kteří se v konkrétní situaci uplatňují.“ (1998, s. 116)

Z výše zmíněného vyplývá, že pro překlad vlastních jmen v literárních dílech nelze stanovit obecně platná nebo závazná pravidla. Knappová poukazuje na to, že jediná možnost je se soustředit na „možná doporučení, která vyplynou ze specifiky konkrétního překládaného díla“ (1983, s. 173).

Přestože je v rámci této práce pohlíženo na překlad vlastních jmen jako na platný postup, v současnosti je mnoho teoretiků i opačného názoru a samotný překladatel se může taktéž rozhodnout jména nepřekládat. Taková volba je v současné překladové literatuře stále frekventovanější. Zarei a Norouziová uvádějí, že od 20. století došlo ke značnému posunu od úplného překladu jmen k žádnému. Překladatelé podle nich v současnosti upřednostňují v cílovém textu originální jména před jejich překladem. (2014, s. 153) Vliv na to má především stále markantnější internacionalizace, která s sebou přináší častější užívání slov cizího původu, zejména anglicismů, ale také šíří porozumění cizím kulturám, a to i u mladších čtenářů.

Např. Pym nabízí zajímavý pohled na přeložitelnost vlastních jmen⁶, která se podle něj „jednoduše nedají přeložit, protože přeložena být nemusí“⁷ (2004, s. 92). Podle Pyma by měl čtenář pohlížet na zdánlivě nepřeložené jméno v překladu jako na termín, který prošel překladatelským procesem. Nevidí důvod, proč by se vlastní jména překládat měla, když výpůjčky jsou v současnosti běžným a platným překladatelským řešením. (2004, s. 92)

4.1 Vlastní jméno jako kulturně specifický prvek

Vlastní jméno označujeme jako tzv. kulturně specifický prvek. To znamená, že jeho sémantické a tematické pochopení závisí na kultuře. Překladatel musí vycházet nejen ze svých znalostí výchozího jazyka, ale také ze znalostí výchozí kultury. Při překladu se totiž setkávají dvě různé kultury a při vyjmutí vlastního jména z kulturního kontextu může dojít k jeho významové ztrátě.

Vilikovský však upozorňuje, že pouhá „výměna jazykového materiálu (...) neodstraňuje všechny stopy vázanosti díla na místo a čas, v němž vzniklo“ a před překladatelem stojí volba „do jaké míry může předpokládaného čtenáře konfrontovat s příznaky cizího prostředí, jejichž podstata a stylistická i významová hodnota nemusí být v novém kontextu zcela jasná“ (2002, s. 138).

---

⁶ Za problematickou považuje Pym i transliteraci vlastních jmen, ke které by měl překladatel přistupovat obezřetně. Vzniká podle něj totiž absolutní ekvivalent, který je často nepřijatelný, pokud není čtenář obeznámen s výchozím jazykem textu. Pym se domnívá, že v tomhle případě jsou nezbytné jiné alternativy. (2004, s. 92)

⁷ *“are untranslatable simply because they do not have to be translated.”*

Vilikovský tedy staví překladatele před otázku, na kterou se jako jeden z prvních snažil odpovědět již Friedrich Schleiermacher v 19. století, a to, zda cílový text čtenáři přiblížit, nebo se snažit o jeho zachování. Tyto dva protikladné principy pak později pojmenoval a zpopularizoval Venuti v podobě domestikace a zcizování⁸. Nutno však dodat, že ve Schleiermacherově pojetí si překladatel vždy musí zvolit jeden z přístupů, nesmí je kombinovat anebo se snažit o řešení, která by byla na pomezí těchto dvou extrémů (1992, s. 42–43). To by v našem případě znamenalo buď úplné zachování všech vlastních jmen v jejich výchozí podobě, anebo jejich kompletní překládání.

Na Venutiho domestikaci a zcizování navázalo mnoho dalších myslitelů, kteří se snažili odpovědět na stejnou otázku a zformulovat své teoretické podklady pro přenos kulturně specifických prvků. Pascua-Feblesová se domnívá, že v případě kulturně specifických prvků se překladatel musí soustředit na potřeby a požadavky čtenářů. Když si překladatel zvolí celkovou předběžnou strategii, jako je např. domestikace nebo zcizování, může dojít ke konfliktu, protože konkrétní situace může požadovat jiná řešení. Podle Pascua-Feblesové by mělo v takové situaci dojít k rovnováze – kompromisu s obecnou strategií – kterou si překladatel předtím osvojil. (2014, s. 111–112)

Kulturními prvky v překladu se zabývali např. Hervey a Higgins ve svém díle *Thinking Translation*. Různé stupně překladu kulturních prvků zaznamenali do schématu a zformovali tak tři platné strategie pro převod vlastního jména⁹. Prvním z nich je exotizace, ke které dochází, když je vlastní jméno přejato z výchozího textu a beze změny nebo se změnou minimální užito v textu cílovém. Autoři přirovnávají exotizaci k doslovnému překladu, nedochází při ní totiž ke kulturní transpozici. (1992, s. 29–30) Jako přechodnou alternativu mezi exotizací a jejím protikladem zmiňují transliteraci, kdy se cílovému jazyku jméno přizpůsobí na fonetické či grafické rovině (1992, s. 28–29). Na opačném konci škály se nachází kulturní transplantace, což Hervey a Higgins považují za „extrémní stupeň kulturní transpozice“¹⁰ (1992, s. 29). V takovém případě je jméno nahrazeno jiným jménem cílového jazyka, které sice není jeho doslovným ekvivalentem, ale sdílí podobné kulturní konotace (1992, s. 29).

---

⁸ Domestication, foreignization.

⁹ Exoticism, transliteration, cultural transplantation.

¹⁰ “the extreme degree of cultural transposition.”

Třebaže se může zdát, že se opět ocitáme v počátcích překladatelství a polemizujeme nad tím, zda překládat volně či věrně, není tomu tak. Vilikovský uvádí, že daná situace je mnohem složitější. Překlad je totiž tzv. dvojdomý jev. (2002, s. 145) Z jedné strany je na něj pohlíženo na pozadí domácího literárního kontextu, z druhé strany čtenář chápe, že se slovy Vilikovského jedná „o produkt cizí kultury, který vyžaduje do jisté míry zachování stop jeho původu“ (2002, s. 145).

4.2 Významová hodnota vlastních jmen

Vlastní jména mohou nést významovou hodnotu, tzn. mají do určité míry zřetelný sémantický nebo lexikální význam. Významovou hodnotu jména považuje mnoho teoretiků za klíčovou v rámci překladatelského procesu, neboť jim umožňuje se rozhodnout, jak postupovat při překladu jména. Levý uvádí, že vlastní jméno lze přeložit jedině tehdy, pokud má právě onu významovou hodnotu, ale zároveň není nutno překládat jména, jejichž sémantický obsah není pro výstavbu díla důležitý (1998, s. 116).

Názvosloví takových vlastních jmen pak není v české oblasti jednoznačné. Knappová k nim referuje jako k tzv. mluvícím jménům a považuje je za „jména, více či méně charakterizující pojmenovávaný objekt“ (1992b, s. 213). Označení mluvící jméno používá také Uhrová (2003) nebo Dvořáková, podle které jsou mluvící jména „přímým odrazem vlastností nositele jména“ (2014, s. 94) a mohou poukazovat na vlastnosti duševní, tělesné nebo oblíbenou činnost či zaměstnání nositele (2014, s. 95–96). Straková (1994) je označuje jako jména charakterizační. U Dokulila (1977) se pak dočteme o tzv. jménech motivovaných, u Vilikovského (2002) o jménech významových¹¹.

V anglofonní oblasti je často uváděno Hermansovo pojetí vlastních jmen (1988), které rozděluje jména na konvenční a plná¹². Podle Fernanda chápeme Hermansova konvenční jména jako taková, která nejsou pro překlad vhodná, protože nenesou sémantický význam, a proto není potřeba do cílového jazyka

---

¹¹ V této práci budeme dále pro jména s významovou hodnotou používat právě pojem významové jméno.

¹² Conventional, loaded.

adaptovat jejich morfológické a fonetické znaky. Můžé se jednat např. o jména, která získala mezinárodní status (*Marilyn, New York*). (2006, s. 49)

Podle Fernanda Hermans uvádí, že jména plná jsou naopak pro překlad vhodná. Jména plná mohou a nemusí být smyšlená a je možno z nich vyvodit určité historické a kulturní závěry na základě encyklopedických znalostí dostupných všem obeznámeným s danou kulturou. Lze je dále rozdělit na jména asociační (*Voldemort*) a expresivní (*Jahůdka*)¹³. Drobný rozdíl mezi těmito dvěma druhy tkví v následujícím: expresivní jména se pojí se slovní zásobou jazyka a sémantický význam je tudíž patrnější než v případě jmen asociačních. (2006, s. 49)

4.3 Postupy při překladu literárních vlastních jmen

Již jsme si stanovili, která vlastní jména by měla podléhat překladu. My se však domníváme, že kategorizace jmen na ta, která se překládat mají a která ne, není zcela jednoduchá a vždy uplatnitelná. Vždyť i vlastní jména, která nemají významovou hodnotu, mohou v rámci procesu překladu podstoupit určité modifikace. Obzvláště v žánru literatury pro děti a mládež mohou být i drobné úpravy v rámci překladatelského procesu žádoucí. Proto se následující postupy nebudou vztahovat pouze na jména významová, neboť některé z uvedených lze aplikovat i na jména, která nemají zřetelný význam.

Podle Knappové existují tři základní možnosti, které má překladatel k dispozici. U prvního z nich k překladu ani nedochází. Vlastní jména zůstávají v původní podobě, případně se změní jejich grafická podoba (transkripce). Taková jména se začlení do textu s ohledem na gramatická pravidla cílového jazyka. Druhou možností je kombinovat původní podoby a české ekvivalenty. Za poslední možnost Knappová považuje počestěné podoby jmen nebo jejich české ekvivalenty. (1983, s. 172–173)

Levý jmenuje čtyři možnosti převodu vlastních jmen. Stejně jako Knappová uvádí překladatelský postup zachování jména v jeho původním znění neboli přepis. Překladatel může také přeložit vlastní jméno doslovně, k takovým situacím však dochází podle Levého jen výjimečně, a to u významových jmen. Jako další možnost

---

¹³ Suggestive, expressive.

je označena substituce, tedy nahrazení jiným vlastním jménem; a transkripce, což je převod mezi příbuznými jazyky, která není v našem případě relevantní. (1998, s. 116)

Vermes se ve svém článku uvádí čtyři metody překladu jmen¹⁴. Jako první jmenuje transferenci, kdy je jméno přeneseno do cílového textu beze změny. Další možností je substituce, za kterou považuje grafologický přepis, ale také překlad, při kterém dochází k náhradě reálným konvenčním jménem. Substituci lze ve velkém měřítku použít např. u toponym. Vermes dodává, že pokud je v cílovém jazyce možnost použít konvenční ekvivalent (exonymum), překladatel by ho měl ve většině případů bez váhání zvolit. Předposledním postupem je překlad, což ve Vermesově pojetí znamená nahrazení jména ekvivalentem, který na čtenáře cílového textu působí stejně nebo velmi podobně jako na čtenáře textu výchozího. Jako čtvrtý postup je uvedena modifikace, kdy překladatel zvolí jméno, které logicky nesouvisí nebo jen částečně souvisí s původním jménem. (2003, s. 93–94)

Jan Van Coillie, belgický autor dětských knih, akademik a překladatel, uvádí pro překlad vlastních jmen deset postupů¹⁵, které jsou pro větší přehlednost zapsány do tabulky níže:

Tabulka 1: Van Coillieho model překladu vlastních jmen (2014, s. 125–129)

Druh postupu	Charakteristika postupu
Reprodukce, přepis	Jméno zůstává beze změny.
Reprodukce s vysvětlivkou	Přidáno vysvětlení ve formě poznámky v textu nebo pod čarou. ¹⁶
Nahrazení obecným jménem	Jméno nahrazeno obecným jménem, které referenta charakterizuje.
Fonetická nebo morfologická adaptace	Užití fonetické transkripce nebo morfologické adaptace.

¹⁴ Transference, substitution, translation, modification.

¹⁵ Non-translation, reproduction, copying; non-translation plus additional explanation; replacement of a personal name by a common noun; phonetic or morphological adaptation to the target language; replacement by a counterpart in the target language (exonym); replacement by a more widely known name from the source culture or an internationally known name with the same function; replacement by another name from the target language (substitution); translation (of names with a particular connotation); replacement by a name with another or additional connotation; deletion.

¹⁶ Podle Van Coillieho tímto způsobem vede překladatel své čtenáře k novým informacím a touze se něco nového naučit (2014, s. 126). V českém prostředí překladové literatury však existuje určitá snaha o eliminaci poznámek pod čarou. Jejich užívání bývá často spojováno s překladatelovou nekompetencí.

Nahrazení exonymem	Užití obecně přijímaného překladového protějšku (exonyma), např. u známých postav, geografických míst.
Nahrazení jménem známějším cílové kultuře	Zvolení jiného jména z kultury výchozího jazyka nebo mezinárodně známého jména.
Substituce	Nahrazení jiným jménem z cílového jazyka.
Překlad jména s konotací	Napodobení konotace, kterou má jméno ve výchozím jazyce.
Nahrazení jménem s jinou konotací	Užití jména, které má jinou nebo rozšířenou konotaci.
Omise	Vynechání jména.

Také Fernandes ve svém praktickém rozboru vlastních jmen v dětské fantastické literatuře představil deset postupů¹⁷, které překladatelé používají při přenosu vlastních jmen:

Tabulka 2: Fernandův model překladu vlastních jmen (2006, s. 50–55)

Druh postupu	Charakteristika postupu
Překlad	Jméno má sémantický význam, který je přeložen.
Reprodukce	Jméno zůstává beze změny.
Transkripce ¹⁸	Jméno je přepsáno do nejpřesnější podoby s ohledem na cílový jazyk, tedy adaptováno morfologicky, fonologicky, gramaticky aj.
Substituce	Existující jméno je nahrazeno formálně a sémanticky nepříbuzným existujícím jménem.
Napodobení	Smyšlené jméno je nahrazeno jiným smyšleným jménem, které napodobuje jeho účinek ve výchozím textu.
Omise	Vynechání jména.
Adice	Jméno obohaceno o informaci za účelem lepší srozumitelnosti cílového čtenáře.
Transpozice	Dochází ke změně slovního druhu jména (význam zůstává stejný).
Fonologické nahrazení	Použití existujícího jména, které je foneticky a grafologicky podobné jménu výchozímu.

¹⁷ Rendition, copy, transcription, substitution, recreation, deletion, addition, transposition, phonological replacement, conventionality.

¹⁸ Fernandes chápe transkripci jako synonymum transliterace.

Konvenčnost	Užití obecně přijímaného překladového protějšku (exonyma), např. u známých postav, geografických míst.
-------------	--

4.3.1 *Sjednocení překladatelských postupů*

V mnoha případech translatologové zastávají názor, že při překladu vlastních jmen je velmi důležitá jednotnost zvolených postupů. Slovy Knappové by měl být zvolený přístup „stylově jednotný, důsledně uplatňovaný v celém překládaném díle; mělo by z něho být patrné, o jaký způsob jde a proč byl zvolen“ (1983, s. 173). Uhrová dodává, že zvolený přístup by neměl záležet jen na preferenci a schopnosti překladatele, ale měl by v něm panovat určitý řád (2003, s. 5). Levý také souhlasí s jednotností postupů a uvádí, že aby nedošlo ke kolísání mezi metodami zcizujícími a domestikujícími, měl by překladatel mít především „jednotný záměr, jemuž by byla podřízena dílčí řešení“ (1998, s. 97).

Překlady, ve kterých došlo např. k přeložení jména pouze jedné postavy nebo části postav, mohou podle Uhrové „působit poněkud rušivě“, protože ostatní jména zůstala v jazyce originálu (2003, s. 6). V případě, že se překladatel uchýlí k překladu pouze některých vlastních jmen, doporučuje Uhrová zmírnění kontrastu alespoň určitým přizpůsobením ostatních jmen (2003, s. 6). K tomuto názoru se přiklání i Nordová, podle které by se překladatel měl ujistit, že bude ve svých postupech konzistentní, a nedojde tak ke vzniku kulturně nesoudržného příběhu. Pozor by si však neměl dát pouze na jednotnost překladu vlastních jmen, ale rovněž na postupy, které zvolil při překladu jiných kulturně specifických prvků. (2003, s. 187)

Nicméně v rozporu s požadavkem konzistentnosti je např. situace, kdy autor zvolil některá vlastní jména významová a některá jména neutrální, jak uvádí Vilikovský (2002, s. 142). Řešení takové situace si podle Vilikovského „žádá značnou míru vynalézavosti a překladatel se zpravidla dává vést spíš všeobecným typem textu a vlastním odhadem pro to, co bude čtenář považovat za přijatelné“ (2002, s. 142), mimoto se překladatel řídí tím, zda je význam pojmenování „jednoznačnou součástí uměleckého záměru“, tedy funkčně odůvodněný (2002, s. 143).

4.4 Překlad antroponym

Podle Pleskalové by antroponyma měla být „v souladu se smyslem, stylem a žánrem díla“ (2014, s. 82). Tím rozumíme, že každý literární žánr má své zvyklosti, stejně jako např. literatura ze specifických vývojových období. Překladatel by měl u antroponyma dbát na jeho vztah k literární postavě, slovy Pleskalové zajistit „soulad jména s úlohou postavy, která jí přísluší v celkové výstavbě literárního textu a jeho vlastního zaměření, a to se zřetelem na okruh čtenářů, kterým je dílo určeno“ (2014, s. 82). Důležitost překladu antroponym potvrzuje i Straková, která je toho názoru, že „jména hrdinů procházejí celým dílem, takže nevhodný překlad zde může celé dílo i nepříjemně poznamenat“ (1994, s. 174).

4.4.1 Antroponyma v literatuře pro mládež

Vzhledem k tématu práce musíme vzít na vědomí, že diametrálně rozdílný přístup k překladu vlastních jmen si vyžaduje např. thriller a jiný dystopie pro mládež. Schäffnerová a Wiesemann uvádí, že v literatuře pro dospělé zůstávají jména obvykle v původní podobě (2001, s. 34), zatímco Aguilerová ve svém článku *The Translation of Proper Names in Children's Literature* (2008) vychází z toho, že v literatuře pro mládež je tendence jména měnit.

Problematikou překladu antroponym v literatuře pro děti a mládež se zabýval též Van Coillie. Van Coillieho se domnívá, že „[t]éměř před každým překladatelem dětských knih bude jednou stát otázka, jak má naložit s jmény postav“¹⁹ (2014, s. 124). Překlad vlastních jmen by se neměl brát na lehkou váhu, obzvláště pak při knihách pro děti nebo mládež by měl překladatel více než jinde brát ohled na cílovou skupinu a sledovat, jakým způsobem se snaží autor se svými čtenáři komunikovat. Van Coillie zdůrazňuje, že by se překladatel měl řídit základními funkcemi výchozího textu, v našem případě tedy i funkcemi vlastních jmen, a zohlednit je ve svém překladu (2014, s. 137).

---

¹⁹ “[a]lmost every translator of children's books will at one time or another be faced with the question of what to do with character names.”

Pokud se překladatel rozhodne z jakéhokoliv důvodu ponechat vlastní jméno ve stejné formě jako v originálu, riskuje, že bude jméno na mladého čtenáře „působit jinak, než bylo původně zamýšleno autorem: např. se jméno bude těžko číst nebo nebude mít v cílovém jazyce požadované konotace“²⁰, jak se můžeme dočíst u Van Coillieho (2014, s. 124). Pokud překladatel určitým způsobem jméno pozmění, musí se ujistit, že překládané jméno funguje stejně jako jméno ve výchozím jazyce (Van Coillie 2014, s. 124). Van Coillie pak odkazuje na Nidu (1964) a dodává, že pokud bylo jméno správně přeloženo, „můžeme originál a překlad považovat za [,]funkčně‘ a [,]dynamicky‘ rovné“²¹ (2014, s. 124).

4.5 Překlad toponym

Panuje obecná shoda, že toponymum se ponechá v původní podobě a pouze se začlení do gramatického systému, pokud pro ně neexistuje v cílovém jazyce exonymum. Exonymum neboli vžitě domácí pojmenování v rámci dané kultury má v jazyce často podobu, která není překladem v pravém slova smyslu. Harvalík uvádí, že se může jednat o pojmenování, které se přizpůsobilo české abecedě nebo výslovnosti (*Zagreb – Záhřeb*) a které se mnohdy od původního toponyma dosti vzdálilo (*Venezia – Benátky*). Jména mohou být též upravena kvůli začlenění do českého skloňovacího systému (*Seine – Seina*), vzniknout úplným (*Chuang-che – Žlutá řeka*) či částečným (*North Dakota – Severní Dakota*) překladem. Ve vzácných případech jsou exonyma od výchozích podob toponym zcela odlišná (*Österreich – Rakousko*). (1998, s. 262)

Ačkoli v současnosti se mnoho takových exonym považuje za zastaralé či nevyhovující. Svobodová vychází z toho, že stále častěji k počesťování toponym nedochází vůbec a preferuje se jejich původní podoba (*Salcburk – Salzburg, Filadelfie – Philadelphia*) (1996, s. 99). V takovém případě má překladatel možnost zvolit, zda přejatá jména naturalizovat či nikoli.

Ale jak pak postupovat při překladu jmen ve fantastické literatuře, jejímž rysem bývají často autorova alternativní a smyšlená pojmenování? Straková říká,

---

²⁰ “have another effect than that originally intended by the author: the name may be too difficult to read, for example, or it may not have the desired connotations in the target language.”

²¹ “original and translation can be considered ‘functionally’ or ‘dynamically’ equivalent.”

že právě názvy míst, která nejsou známá, mohou představovat při překladu problém (1994, s. 176), což se vztahuje právě na náš překlad fiktivních toponym. Můžeme vycházet z toho, že toponyma ve fantastické literatuře jsou mnohdy „popisná, tzn. nějakým způsobem charakterizují pojmenovanou oblast, komická nebo mohou připomínat již existující názvy“, jak tvrdí Bílková (2012, s. 12–13). Taková jména mají zdůraznit exotičnost daného prostředí anebo reflektovat jeho historii (Bílková 2012, s. 13). Na to upozorňuje také Straková, která uvádí, že při překladu vlastních jmen se mnohdy musí brát ohled na jejich etymologii (1994, s. 176).

Opět tedy u toponym platí, že překladatel musí přihlédnout k případné významové hodnotě vlastního jména a zvážit jeho důležitost v rámci díla, tedy rozhodnout se, zda čtenáři toto pojmenování přiblíží případnou úpravou, nebo jej ponechá v původní formě.

4.6 Překlad chrématonym

Je až s podivem, že překlad chrématonym je oblast doposud do hloubky neprozkoumaná, ačkoli chrématonyma sčítají vlastní jména mnoha druhů – diplomatické akty, jedinečné předměty, společenské instituce, jména společenských jevů aj. Poslední zmíněný druh nazývaný chrononyma nás v této práci bude zajímat nejvíce.

Překladem chrononym se ve své disertační práci zabývala Špačková, která uvádí, že při jejich překladu se spíše než na formální podobu klade důraz na jejich obsah. Chrononyma rovněž obsahují na rozdíl od jiných typů vlastních jmen vysokou míru apelativnosti. Z tohoto důvodu doporučuje Špačková užívat při přenosu chrononym především překladatelské postupy zaměřené na obsah. (2016, s. 81)

Pokud možno, překladatel by měl využít zažitých překladatelských protějšků v cílovém jazyce, což se většinou týká mezinárodně významných svátků a jevů, které se vyskytují ve vícero kulturách. V případě překladu chrononym ve fantastické literatuře se však i v tomto případě shledáváme se smyšlenými jmény, která jsou výtvorem autorovy fantazie. Jako řešení situace, kdy v cílovém jazyce neexistuje pro dané chrononymum překladový protějšek, uvádí Špačková metodu

doslovného nebo částečného překladu (kalk); sémantickou explikaci, kdy překladatel daný jev opíše či dovysvětlí; a onymickou záměnu, tj. užití jiného chrononyma, které svým významem odpovídá nebo alespoň částečně odpovídá výchozímu jménu. Metoda ponechání cizího jména beze změny pak není v případě chrononym běžná a podle Špačkové se s ní lze setkat především, pokud jméno obsahuje antroponymickou složku. (2016, s. 82)

4.7 Ponechání cizího vlastního jména

Mnoho teoretiků považuje zachování původní podoby vlastního jména za platné překladatelské řešení. V tomto ohledu se snad každý překladatel ztotožní s Uhrovou (2003, s. 5) a Vinayem a Darbelnetem (1995, s. 31), kteří takový postup považují za bezesporu nejsnazší řešení. Překladatel se k němu nejčastěji uchyluje pod záštitou zachování charakteru originálu (Uhrová 2003, s. 5). Uhrová podotýká, že nepřeložením literárního jména však dochází k určité „eliminaci umělecké snahy autora“, tzn. ztrácí se důležitý rys jeho stylu a postavy či objekty mohou být zbaveny svých typických charakteristik, které je ozvláštňují (2003, s. 5).

Straková je názoru, že cizí vlastní jména mohou být znakem exotičnosti v textu. Čtenáře upozorňují na cizost prostředí i díla a v průběhu čtení ho informují, že se jedná o překlad, ne originál. (1994, s. 174) Možná proto Straková považuje požadavky některých nakladatelství na ponechávání jmen v originální podobě za nevyhovující, a to obzvláště tehdy, pokud pro ně v češtině existuje vhodný ekvivalent (1994, s. 175).

Největší překážkou, kterou cizí vlastní jména v překladové literatuře představují, je právě jejich možná neznámost. Přítomnost neznámých jmen a nezvyklých hláskování může v celém textu způsobit přetížení komunikace a informační nevyváženost, jak nás informuje Tymoczková (2014, s. 225). Funkcí vlastních jmen je především již zmiňovaná individualizace jednotlivce, s kterou se váže určitá rozpoznatelnost a zapamatovatelnost. Aby tato funkce byla naplněna, jména musí být zapamatovatelná. Vysoká koncentrace cizích jmen s neznámými fonologickými a ortografickými znaky tomu ale mnohdy zabraňuje. Čtenář pak může mít problémy se ve jménech zorientovat. (Tymoczková 2014, s. 225)

I cizí jména známých objektů, postav aj., ponechaná pro jejich známost v originále, budou fungovat jinak, pokud s nimi není čtenář cílového textu seznámen. S cizími jmény se ve většině případů pojí rovněž rozdílná pravidla výslovnosti. Překladatel by měl počítat s tím, že pokud není cílový čtenář obeznámen s výchozím jazykem díla, může dojít k jejich rozdílnému vyslovování – k takovému závěru dochází Nordová ve svém praktickém rozboru překladů *Alice in Wonderland* (2003, s. 187). Fernandes v souvislosti s touto problematikou dodává, že cizí jména „nabývají často v cílovém kontextu jiné povahy“²² (2006, s. 51). Tymoczková je toho názoru, že nepřeložením vlastního jména ho „přímo vyzýváme k asimilaci s fonologickými a ortografickými standardy cílového čtenáře“²³ (2014, s. 226).

Fernandes uvádí, že užití cizího jména v literárním překladu reflektuje překladatelovu snahu o adekvátnost, zatímco přeložení vlastního jména znamená, že překladatel upřednostnil přijatelnost. Dále dodává, že pokud má vlastní jméno svůj existující překladový protějšek, nelze jeho ponechání v nezměněné podobě považovat za adekvátní. (2006, s. 50) Na druhou stranu Fernandes uvádí, že užití cizího jména ve výchozím textu je oblíbená metoda v rámci překladu jmen hlavních postav. Je tomu tak především kvůli problémům s autorskými právy, kdy je na tato jména pohlíženo jako na značky, a proto zůstávají většinou v cílovém jazyce beze změn. (2006, s. 51)

4.7.1 Cizí vlastní jména v literatuře pro mládež

Nepřeložení cizích jmen v literatuře pro mladší čtenáře může mít přirozeně společně s výše uvedenými problémy i další dopady. Fernandes odkazuje na Puurtinenovou (1995), která podle něj tvrdí, že „přítomnost mnoha cizích jmen, neobvyklých fonologických řad nebo dokonce nezvyklé hláskování v překladu s sebou u mladých čtenářů přináší riziko vzniku jazykové bariéry“²⁴ (2006, s. 48).

---

²² “often acquire a different character in the target context.”

²³ “implicitly inviting the name to be assimilated to receptor standards of phonology or orthography[.]”

²⁴ “the presence of many foreign names and an abundance of unusual phonological sequences or even rare spellings in a translation bring with it the risk of creating linguistic barriers for young readers.”

Fernandes (2006, s. 48) i Van Coillie (2014, s. 125) uvádí, že taková jména mohou mladé čtenáře od díla odcizit, čtenář se např. těžko ztotožňuje s postavami či místy. Van Coillie také řeší problematiku výslovnosti cizích jmen a tvrdí, že u mladších čtenářů může její neznalost „zkazit samotný požitek ze čtení“²⁵ (2014, s. 125). Za problémové lze považovat především významová vlastní jména, která mají specifickou konotaci a odkazují na určitou vlastnost. Ponechání takových jmen značně ovlivní čtenářovy asociace a jméno nemusí vyvolat stejné emoce. Pokud je konotace jména implicitní (např. slovní hříčka), nepřeložené jméno se u čtenářů neovládajících výchozí jazyk díla zcela mine účinkem. (Van Coillie 2014, s. 125)

4.7.2 *Přechylování cizích ženských příjmení*

Nedílnou součástí problematiky překladu antroponym do češtiny je přechylování ženských příjmení, které se stává poměrně kontroverzním tématem nejen v novodobé překladatelské praxi. Vliv na to má především pronikání cizích kultur, které zapříčiňuje, že se u nás stále běžněji vyskytují cizí příjmení, a to i v nepřechýlené podobě. Samotné Češky se též stále častěji uchylují k nepřechýlené formě svého příjmení.

Knappová definuje přechylování jako „odvozování podoby ženského příjmení od příjmení mužského“ (1979, s. 225). Samotné přechylování není problematickou záležitostí. Knappová uvádí, že k cizím mužským příjmením, která končí na souhlásku, se připojí sufix -ová. Pokud je na konci mužského příjmení samohláska, rozlišujeme, zda má toto písmeno vliv na výslovnost. Pokud ano, samohláska se nevynechává, v opačném případě se vypouští, a pak se opět jednoduše připojí sufix -ová. (1979, s. 230–231) Víceslovné cizojazyčné příjmení považuje Knappová za jeden celek, neboť označuje jednu osobu. Proto se v české jazykové praxi vyvinula tendence přechylování pouze příjmení, které je poslední v pořadí. Tento způsob Knappová doporučuje především u víceslovných příjmení, která se obtížně skloňují. (2002, s. 94–95)

Knappová považuje přechylování za „obecnou zákonitost češtiny“ s ohledem na její gramatické vlastnosti (2002, s. 41). Podle jejích slov se i

---

²⁵ „*spoil the mere pleasure of reading.*”

v překladové literatuře ženská příjmení většinou přechylují (1983, s. 172). Tradici používání sufixu -ová pak zdůvodňuje tím, že disponuje dvěma klíčovými funkcemi. Za první z nich považuje rozlišení pohlaví pojmenovávaného individua. Pokud se v českém textu vyskytnou např. méně známá cizí ženská křestní jména nebo ženská jména, která jsou zkrácená nebo zcela vynechaná, dochází v češtině poměrně často k nepříjemné situaci – zaměňování ženy za muže. Jako druhou funkci, která pomáhá češtině zachovávat zvyklost přechylování ženských příjmení, jmenuje jejich skloňování pomocí přidání sufixu -ová. V nepřechýlené podobě totiž není skloňování ženských příjmení v češtině možné. A protože má čeština zvykem skloňovat mužská příjmení, a to i ta cizího původu, může v textu působit nepřechýlená a neskloňovaná podoba ženského příjmení poněkud neuhlazeně. (Knappová 2002, s. 42) Podle Knappové je v takovém případě vhodné využít pomocných slov (paní, spisovatelka, herečka atp.), nicméně průvodní slova se nedají používat napořád, protože „stylizace je tím za čas poněkud [,]přetížena[““ (2002, s. 42).

Navzdory těmto argumentům neexistují v češtině pravidla, která by přechylování přikazovala, popřípadě poskytovala jednoznačné řešení této problematiky. Přechylování je pouze doporučováno jazykovými příručkami, a proto může překladatel literatury pracovat s ženskými příjmeními dle osobní preference.

5 Trilogie *Hunger Games*

5.1 O díle

Hunger Games je veleúspěšná dystopická knižní série, jejíž autorkou je Američanka Suzanne Collinsová. Série se odehrává v blíže neurčené budoucnosti v totalitním státě Panem, který vznikl po přírodních katastrofách a světových konfliktech, které vedly k pádu moderní civilizace. Panem se rozkládá v Severní Americe a sestává se z bohatého Kapitolu a dvanácti (původně třinácti) podřízených krajů. Zatímco obyvatelé Kapitolu žijí luxusními životy a používají moderní technologie, zbylé kraje, vždy zodpovědné za produkci určitého druhu produktů, jsou mnohdy na pokraji chudoby. Collinsovou při psaní silně ovlivnila její vášeň pro řeckou a římskou mytologii a historii. Sociální a politické uskupení v knize je paralelou na poměry starověkého Říma²⁶.

Jako trest za dřívější povstání proti nadvládě Kapitolu, ve kterém byl zničen Třináctý kraj, probíhá v Panemu televizní show nazvaná Hladové hry (*Hunger Games*). Každoročně se z jednotlivých krajů vylosuje jeden chlapec a jedna dívka ve věku dvanácti až osmnácti let, tzv. splátcí, kteří spolu pak bojují na život a na smrt v nebezpečné aréně. Výherce může být pouze jeden, a ten pak přinese nejen svému kraji ale hlavně sobě slávu a bohatství. Nicméně situace v každém kraji je jiná, a zatímco v některých všichni touží po tom se proslavit a trénují na tuto příležitost celý život, v jiných umírají občané hlady a nemají téměř žádnou šanci vyhrát. Cílem této hry je především pobavit povrchní občany Kapitolu, ale také připomenout krajům jejich trvalou podřízenost a to, že povstání proti Kapitolu se nevyplácí.

Hlavní protagonistka série šestnáctiletá Katniss Everdeenová, žijící v nejchudším Dvanáctém kraji zaměřeném na produkci uhlí, se hlásí jako dobrovolnice pro účast ve Hrách poté, co je vylosována její mladší sestra Prim.

---

²⁶ Podle webu *Encyclopædia Britannica* organizovali Římané dobytá území do provincií, které byly vždy v jejich absolutní moci. Využívali je k pěstování plodin, které sami nebyli schopni produkovat v dostatečném množství. Podobné prvky můžeme také spatřit v extravagantním životním stylu obyvatel Kapitolu (výrazné barvy, nepřiměřená móda, přejídání se, alkohol apod.), který se také snaží zrcadlit pompézní životy Římanů, ale i v samotných Hladových hrách, které v mnohých evokují spojitost s gladiátory, kteří bojovali o svůj život v aréně pro pobavení občanů.

Katniss se tak dostává do sledu nebezpečných událostí – musí zjistit, komu má věřit, a hlavně přijít na to, jak boj v aréně vůbec přežít.

První kniha s názvem *The Hunger Games* vyšla v roce 2008. Po jejím ohromném úspěchu nejen u mladších čtenářů následovala další rok kniha *Catching Fire* a v roce 2010 vyšel závěrečný díl série se jménem *Mockingjay*. Podle informací na webu *The Guardian* (2019) se pouze v USA prodalo více než 65 milionů kopií. Série *Hunger Games* svou prodejností předčila i oblíbenou knižní sérii *Harry Potter*. Na motivy knih byly také natočeny čtyři filmy.

Na webové stránce *The Guardian* (2019) se dočteme, že knihy byly přeloženy do více než 50 jazyků. V České republice vydalo knihy nakladatelství *Fragment* pod názvy: *Hunger Games: Aréna smrti* (2010), *Hunger Games: Vražedná pomsta* (2010) a *Hunger Games: Síla vzdoru* (2011). Všechny díly přeložil do češtiny Zdik Dušek, který podle webu *Databáze knih* stojí za překladem více než 180 knih.

5.2 Žánrové zařazení

Všechny knihy ze série *Hunger Games* řadíme svým obsahem do tzv. fantastické literatury či fantastiky, a proto si tento pojem nejdříve vymežeme. Fantastická literatura je v širším pojetí podle Neffa a Olši „veškerá literatura, která není realistická“ (1995, s. 29), konkrétněji se jedná o literaturu, kde najdeme „výpověď o světě, ve které jsou představy vytvořené fantazií konfrontovány s představami podloženými lidským poznáním a praxí“ (1995, s. 22). Slovy Adamoviče se jedná o literaturu, která „vybočuje z rámce nám známé reality“ (1995, s. 6). Toto vybočení z reality může proběhnout dvěma směry – v duchu science-fiction, jako je tomu u *Hunger Games*, nebo jeho protipólu fantasy²⁷.

Zatímco fantasy se často opírá o nevysvětlitelné nadpřirozené prvky, mytologii nebo dokonce magii, v science-fiction (zkráceně sci-fi²⁸ nebo SF, v

---

²⁷ V anglofonních zemích je pojem fantasy často užíván jako označení pro veškerou fantastickou literaturu. V důsledku rozšířenosti anglických knih v českém překladu se můžeme mnohem častěji i v Česku setkat s označením fantasy v tomto anglofonním pojetí, jako je tomu právě i u *Hunger Games*.

²⁸ Mocná a Peterka varují, že tento pojem má „v anglické jazykové oblasti platnost hanlivého označení pro podřadnou produkci žánru; oproti tomu je v českém prostředí zkratka sci-fi hodnotově neutrální“ (2004, s. 621).

Česku též jako vědecko-fantastická literatura) se užívá prvků a událostí, které Adamovič popisuje jako „v zásadě uskutečnitelné a racionálně vyložitelné“ (1995, s. 6). Science fiction se nejčastěji obrací do budoucnosti a vytváří alternativní model světa, který popisuje změnu celé společnosti a zabývá se jejími důsledky. Tato změna může být podle Neffa a Olši způsobena technickým vynálezem, neobyčejnými schopnostmi člověka, setkáním s jinou formou života, událostí globálního významu (válka, přírodní katastrofa) aj. (1995, s. 32) Science fiction se ke čtenáři obrací s prognózou vývoje civilizace, satirickou reflexí společnosti, ale také se snaží o určitou poučnost.

Právě poučnost je jedním ze základních rysů dystopie (též antiutopie), podžánru science fiction, za jehož zástupce považujeme i knižní sérii *Hunger Games*. Dystopie je výstražně laděný příběh, který popisuje možný vývoj lidské společnosti negativním směrem. Postavy dystopického žánru jsou velmi často utlačovány politickým režimem, žijí v nespravedlivém světě, kterému nerozumí, a touží po změně.

5.3 Věkové zařazení

Knižní trilogie *Hunger Games* se uvádí jako zástupce tzv. Young Adult literatury (zkráceně YA nebo YAL). Young Adult je anglofonní označení beletristické literatury pro dospívající a adolescentní čtenáře. Podle webových stránek *Young Adult Library Services Association* je tato literatura zaměřena na věkovou skupinu 12 až 18 let. Hlavní hrdina/hrdinka je většinou ve stejné věkové kategorii jako cíloví čtenáři (nebo o něco starší). Mnohdy se uvádí jako český ekvivalent Young Adult tzv. literatura pro mládež (též literatura pro dospívající), nicméně i u nás se už spíše setkáváme s tímto anglickým označením.

Jak již bylo zmíněno, předpokládaný okruh čtenářů je podstatný faktor při překladu vlastních jmen. Ale zacílení Young Adult literatury na dospívající čtenáře ve věku 12 až 18 let je pouze orientační. Pravděpodobné rozpětí je mnohem větší a lze jen těžko stanovit věkovou hranici, kde přesně tato kategorie začíná a končí. U Petersonové (2018) se dočteme, že až 70 % titulů Young Adult je zakoupeno dospělými. Howlettová (2015) pak v elektronickém deníku *The Guardian* uvádí, že

podle průzkumu je až 55 % čtenářů Young Adult dospělých. Tyto faktory přirozeně ovlivňují překladatelskou práci. Ten musí zvážit, zda bude skutečně svůj překlad, v našem případě překlad vlastních jmen, cílit na čtenáře staršího školního věku nebo na téměř dospělé.

6 Metodologie

V praktické části této práce je analyzován český překlad vlastních jmen v knižní trilogii *Hunger Games*. K analýze byl použit jediný existující český překlad od Zdíka Duška. V prvním kroku analýzy jsme srovnali jednotlivé české díly – *Hunger Games: Aréna smrti*, *Hunger Games: Vražedná pomsta*, *Hunger Games: Síla vzdoru* – s jejich originály – *The Hunger Games*, *Catching Fire*, *Mockingjay* – a zapisovali si veškerá vlastní jména a české protějšky. Ty byly na základě povahy předběžně rozděleny do tří kategorií: bionyma, toponyma, chrématonyma. Prozatím nebyla stanovena žádná další kritéria vlastních jmen, pouze jsme se soustředili na změny, ke kterým docházelo v rámci jejich překladu.

Analýzou jsme došli ke zjištění, že pro pochopení zvolených postupů při překladu se musíme soustředit na onomastický původ jmen a taktéž na kontext, ve kterém jsou jména použita. Po teoretickém prozkoumání bylo stanoveno, že Collinsová volí v případě bionym jména významová nebo autentická, toponyma a chrématonyma jsou opět popisného charakteru a mají významovou hodnotu.

Ve všech třech dílech *Hunger Games* se vyskytuje celkem 127 vlastních jmen. Na příjmení a křestní jména je na základě překladatelovy zvolené strategie v rámci této práce pohlíženo samostatně, nikoli jako na celek. Analýza je rozdělena do tří kapitol, které reflektují tři kategorie vlastních jmen.

Kategorie bionym je nejrozsáhlejší a z důvodu přehlednosti a snadnější orientace ve jménech jsme ji dále rozčlenili na základě přístupu překladatele na dvě stěžejní oblasti: příjmení a křestní jména. Zvlášť věnujeme také pozornost přezdívkám a zoonymům. Oblast příjmení a křestních jmen pak vždy sčítá tři oblasti na základě způsobu pojmenování: významová, autentická a jiná, kam soustředíme antroponyma, která nelze jednoznačně vymezit. U křestních jmen byla zvlášť vyčleněna jména hlavních protagonistů, jelikož na základě teoretických poznatků došlo ke zjištění, že právě jejich převodu by měl překladatel věnovat nejvíce pozornosti.

U veškerých vlastních jmen a jejich protějšků jsou uvedeny komentáře, které popisují, jakým způsobem se překladatel rozhodl dané vlastní jméno přeložit. Především pak u jmen, která v sobě mají skrytou aluzi, je vysvětlen jejich původní

význam. Kde je to možné, uvádíme důvody, proč se překladatel k danému překladu uchýlil.

Nakonec jsme se všechna vlastní jména snažili zařadit z hlediska použitých překladatelských postupů a prokázat jejich praktické využití v reálných literárních překladech. Jako stěžejní byl vybrán Fernandův model překladu vlastních jmen, který byl přizpůsoben našim potřebám na základě překladatelova stylu a povahy překládaných jmen. Užity byly také termíny od jiných teoretiků (viz kapitola 4.3 Postupy při překladu literárních vlastních jmen). V případě kombinování dvou postupů jsme se přiklonili k zařazení do takové kategorie, která je pro překladový protějšek zásadní. Přeložená jména budou klasifikována dle následujících postupů:

- a) konvenčnost;
- b) modifikace;
- c) napodobení;
- d) překlad;
- e) překlad s úpravou (doslovný překlad s drobnou modulací);
- f) reprodukce;
- g) transkripce;
- h) transpozice;
- i) jiný (jméno má více zvolených protějšků).

V závěru praktické části je celkové použití překladatelských postupů nejprve slovně okomentováno a následně graficky vyjádřeno s ohledem na přiřazenou kategorii.

7 Analýza překladu bionym

V průběhu všech dílů se nejčastěji setkáváme právě s bionymy, především pak s antroponymy. Collinsová vybírala pro své postavy jména, která jsou významové hodnoty. Setkáme se také se jmény autentickými, které jsou pro dané postavy charakterizační nebo symbolické. Přestože Collinsová u drtivé většiny případů nikde neuvádí, jak a proč daná jména zvolila, jejich povaha značně usnadňuje onomastickou analýzu²⁹, a tedy svým způsobem i překladatelovu práci.

7.1 Příjmení

7.1.1 Významová příjmení

Přestože panuje mezi teoretiky translatologie názor, že právě jména významové hodnoty jsou pro překlad vhodná (viz kapitola 4.2 Významová hodnota vlastních jmen), překladatel se rozhodl až na jednu výjimku taková příjmení nepřekládat. Důvodem pro to může být osobní preference nebo snaha o zdůraznění exotického a neznámého prostředí, ve kterém se příběh odehrává. Podle Herveyho a Higginse je totiž ponechávání jmen v jejich původní podobě zcizující překladatelská strategie zaměřená na zachování prvků výchozí kultury (1992, s. 30). Na druhou stranu tím překladatel zasahuje do funkce charakterizační, tzn. českému čtenáři zůstávají významy příjmení skryty.

Překladatelské řešení, které umožňuje zachování jmen v původní podobě a zároveň poskytuje určitou klarifikaci, je poznámka pod čarou či jiné vysvětlení překladatele v samotném textu. Van Coillie však upozorňuje, že příliš rušivá nebo těžkopádná vysvětlení mohou narušit čtenářův požitek ze čtení, a v případě nutnosti se doporučuje uchýlovat spíše k drobným dodatkům v textu (*báseň Wordsworth*) (2014, s. 126). Pym uvádí, že „[p]oznámky překladatelů vyšly z módy oprávněně“³⁰, poněvadž jejich přespřílišným užíváním překladatel uráží čtenářovu

---

²⁹ Onomastickým aspektem vlastních jmen v *Hunger Games* se zabývala např. Valerie Estelle Frankelová v knize *Katniss the Cattail* (2012) a V. Arrowová v knize *The Panem Companion* (2012).

³⁰ “[t]ranslators’ notes have deservedly become unfashionable.”

inteligenci a zároveň přiznává svou porážku (2004, s. 100). Poznámky překladatelů se ani v Česku netěší velké oblibě a zřejmě z uvedených důvodů se překladatel k takovému řešení v případě příjmení neuchýlil a zjištění významů příjmení ponechal na čtenářově iniciativě.

Níže uvádíme tabulku se všemi příjmeními, která mají významovou hodnotu, jejich protějšky a nejpravděpodobnější zamýšlený lexikální význam. Uvádíme pouze taková příjmení, která (mnohdy symbolicky) odkazují na chování, vlastnosti nebo povolání postavy.

Tabulka 4: Příjmení s významovými hodnotami

Anglicky	Český překlad	Lexikální význam
Coin	Coinová	coin – mince; COIN je též vojenská zkratka counter-insurgency – protipovstalecké operace
Crane	Crane	to crane – natáhnout (krk)
Cresta	Crestová	to crest – zdolat
Donner	Donnerová	donor – dárcce, dárkyně
Everdeen	Everdeenová	evergreen – stále zelený, věčný, neutuchající
Flickerman	Flickerman	flickerman – druh dramatického dokumentu
Hawthorne	Hawthorne	hawthorn – hloh
Heavensbee	Heavensbee	heaven – nebe, ráj; to be – být
Leeg 1, Leeg 2	Leegová 1, Leegová 2	legion – legie
Mason	Masonová	mason – kameník
Mellark	Mellark	to mell – mluvit, zpívat (o ptákov); lark – skřivan
Snow	Snow	to snow sb – oklamat, přesvědčit
Templesmith	Templesmith	temple – chrám; smith – kovář
Thread	Knut	to thread sth through – provléknout, proplést; threat – hrozba, výhrůžka
Trinket	Trinketová	trinket – cetka, tretka
Undersee	Undersee, Underseeová	to oversee – dohlížet; "undersee" – opak slova dohlížet

Ačkoliv Dušek příjmení nepřekládá, lze si povšimnout, že konzistentně přechyluje veškerá ženská příjmení, jak to doporučuje Knappová (viz kapitola 4.7.2 Přechylování cizích ženských příjmení). Čtenář je tedy při zmínce příjmení ihned uvědomen, zda se jedná o ženu či muže. Zároveň se tak překladatel vyhýbá složitému skloňování, ke kterému by zcela jistě došlo, kdyby ženská příjmení nepřechýlil.

Nicméně nutno dodat, že v rámci přechylování se vyskytla jistá modifikace u příjmení *Cresta* – *Crestová*. Jelikož má v tomto případě písmeno *a* vliv na

výslovnost, odpovídající přechýlení by bylo *Crestaová*, nikoliv *Crestová*, jehož původní protějšek je příjmení *Crest*. Ačkoli zcela jistě estetičtější a pro čtenáře snáze zapamatovatelnější je verze *Crestová*, která nenese pro češtinu neobvyklé hláskování dvou po sobě jdoucích samohlásek a a o.

Dušek konzistentně užívá originální podoby příjmení, ačkoli v celé trilogii se objevuje jedna výjimka – příjmení *Thread*. Překladatel se zaměřil na slovesný význam (viz Tabulka 4) a zvolil v češtině příjmení *Knut*, což je podle Colemanové a Veky jméno pocházející ze staroseverského Knútr, které znamená uzel (2010, s. 36). Tímto překladem však příjmení *Thread* přichází o zamýšlenou dvojsmyslnost: *thread* a *threat* jsou dvě slova velmi podobné výslovnosti, nicméně slovo *threat* – hrozba vystihuje postavu daleko lépe.

Za jediný důvod, proč se překladatel rozhodl přeložit pouze toto příjmení a narušit tak svou překladatelskou strategii, lze považovat možnou neznalost výslovnosti a náročné vyslovování u čtenářů, kteří neovládají výchozí jazyk. Respektive kdybychom pohlíželi na výslovnost slova dle českých pravidel, platila by výslovnost [threat]. K tomuto závěru docházíme na základě toho, že i zvolený protějšek *Knut* není české slovo, překladatel se snažil o zachování cizosti i ve zvoleném překladovém ekvivalentu.

7.1.2 Autentická příjmení

Další kategorií jsou případy, kdy Collinsová pojmenovala své postavy podle známého nositele/nositelky. Ta překladatel ponechal opět nepřeložená. Mohou tak i nadále naplňovat svou asociační funkci: *Abernathy* – *Abernathy* (po Ralphovi Abernathym); *Cartwright* – *Cartwrightová* (po Mary Lucy Jane Cartwrightové) a *Everdeen* – *Everdeenová*, které se nachází na pomezí této a výše uvedené kategorie. Ačkoli se Collinsová v rozhovoru pro *Entertainment Weekly* (2010) nechala slyšet, že za příjmení *Everdeen* postava vděčí hrdince s jménem *Bathsheba Everdene* z knihy *Daleko od hlučícího davu* od Thomase Hardyho, nelze ignorovat již zmiňovanou podobnost slov *Everdeen* a *evergreen* (viz Tabulka 4). Tuto informaci však s ohledem na datum publikování rozhovoru a českého překladu první knihy neměl překladatel k dispozici.

7.1.3 Jiná příjmení

Další příjmení – *Cardewová, Homes, Jacksonová, Mitchell, Paylorová* a *Yorková* – nebudou v analýze rozebírána, poněvadž jejich význam je nejednoznačný, popř. není patrná souvislost mezi významem příjmení a jeho nositelem/nositelkou, a překladatel se je rozhodl taktéž ponechat v původní podobě.

7.2 Křestní jména

Postavy nesou vždy křestní jména na základě místa, odkud pocházejí – z krajů nebo z Kapitolu. Jména osob z krajů mají ve většině případů svůj původ v podstatných jménech obecných, nejčastěji se jedná o rostliny, přírodní jevy či objekty (často typické pro daný kraj), ale také předměty související s jejich činností. Tato „obyčejná“ jména se na rozdíl od jmen postav z Kapitolu snaží vyzdvihnout dobrotu jejich nositelů a symbolizovat jejich návrat k přírodě.

Jména osob Kapitolu nesou nejčastěji jména po římských a řeckých figurách (existujících nebo domněle existujících – legendy, báje, postavy ze Shakespeareových her). Nositel má s danou figurou společné prvky, které mohou být negativně ale i pozitivně zamýšlené. *Collinsová* dává postavám z Kapitolu jména, která reflektují např. jejich povahu (*Brutus*), funkci (*Caesar*), ale ve většině případů sdílejí postavy s původním nositelem životní osudy (*Cressida, Seneca*).

7.2.1 Jména hlavních postav

Hned křestní jméno hlavní hrdinky *Katniss* nese indiánské označení rostliny *katniss* (též *arrowhead*), v češtině šípátka. Šípátka má listy, které svým tvarem připomínají hroty šípů, a jméno *Katniss* tedy symbolizuje její vztah k lovu pomocí luku a šípu. Ačkoli se překladatel rozhodl jméno ponechat v původním tvaru, v tomto

konkrétním případě nejsou ani čeští čtenáři ochuzeni o jeho význam, který je v knize retrospektivně vysvětlen (viz Collinsová 2010a, s. 52).

Překladatel se rozhodl stejně jako u hlavní hrdinky taktéž nijak nepřeložit jméno druhé nevýznamnější postavy – *Peeta*. Nejspíše se jedná o jiné hláskování slova pita (druh chleba), což odpovídá faktu, že postava pochází z rodiny pekařů. Význam *Peetova* jména můžeme také postavit do protikladu s výkladem názvu státu *Panem* (viz kapitola 8 Analýza překladu toponym). Někteří čtenáři se domnívají, že *Peeta* nese jistou podobnost se jménem Peter (Petr), a to konkrétněji v jeho biblickém slova smyslu.

Nepřeloženo bylo také jméno *Haymitch*, jehož význam není na rozdíl od předchozích jednoznačný. Křestní jméno je nejspíše složeninou slov hay – seno a jména Mitch (domácká verze jména Mitchell), ale také mohlo vzniknout zkomolením jména Hamish.

Další důležitou postavou série je *Gale Hawthorne*. Křestní jméno *Gale* může mít svůj původ v rostlině s názvem myrica gale nebo sweetgale (vřesna bahenní), což odpovídá zmiňované oblibě pojmenovávat postavy podle rostlin. Přímo anglické slovo gale pak znamená vichřice a jako jméno má symbolizovat silný efekt, který postava na ostatní má, a jeho následky. Překladatel se v tomto případě rozhodl objasnit českým čtenářům význam, který se s tím to jménem váže. Soustředil se přitom na přímý český ekvivalent – vichřice – a na základě souvislosti postavu pojmenoval *Hurikán*.

První problém s tímto překladem však můžeme spatřit v oslovování postavy s takovým delším křestním jménem bez zkrácené podoby – hypokoristika. Čeština je totiž v oblasti hypokoristik a jejich možností tvoření velmi bohatý jazyk (Pastyřík 2003, s. 18). K jejich užívání dochází v důvěrném prostředí a často vyjadřují vztah osoby k nositeli (Pleskalová 2014, s. 26). Pastyřík považuje zkracování antroponym za možnost úpravy, která se v současné češtině aplikuje běžně i na jména nesložená, ačkoli obzvláště křestní jména složená považuje za „pro běžnou komunikaci poněkud těžkopádná“ právě kvůli tomu, že mívají mnohdy až tři slabiky (2003, s. 94–95).

Za další problém lze považovat kombinaci křestního jména *Hurikán*, které je českým jménem obecným³¹ s výraznými asociacemi, a nepřeloženého anglického příjmení *Hawthorne*. Na problematiku nesoudržnosti v rámci překladu vlastních jmen upozorňuje více teoretiků, např. Uhrová a Nordová (viz kapitola 4.3.1 Sjednocení překladatelských postupů).

Nutno také podotknout, že právě překlad křestního jména *Gale* vyvolává mezi českými fanoušky bouřlivou diskuzi. V komentářích článku Vlčkové *Je lepší sáhnout po originále, nebo se spokojit s českou verzí Hunger Games?* (2012) se dočteme, že někteří čtenáři považují překlad jména *Hurikán* za velmi zdařilý a oceňují překladatelovu snahu jména převádět. Na druhou stranu ve stejné diskuzi je překlad *Hurikán* označován jako nepovedený. Odůvodňováno je to nejčastěji slovy, že jméno *Hurikán* nezní v češtině dobře nebo se jednoduše čtenářům nelíbí. Dočteme se také názoru, že pro češtinu je *Hurikán* atypické pojmenování pomocí obecného jména, např. ve srovnání se Spojenými státy americkými, kde je taková praxe běžná. V jednom komentáři dokonce dotyčná uvádí, že považovala jméno *Hurikán* za přezdívkou a celé tři díly čekala, kdy zjistí skutečné jméno postavy. Autorka článku *Ach, ta jména: Překládání jmen je zločin* (2020) zase uvádí, že podle ní je ideální řešení významových jmen poznámka pod čarou a především vyzdvihuje, že by překladatel měl dbát na konzistentnost svého stylu, protože pak dochází k situacím, kdy máme vedle sebe postavy jako *Katniss*, *Peeta*, *Haymitch* a *Hurikán*.

Tato kontroverze je vyvolána především faktem, že došlo k markantní změně při překladu jména jedné z hlavních postav. Dvořáková uvádí známost díla jako jeden z mnoha faktorů, který by měl mít vliv na volbu vhodného překladatelského postupu (viz kapitola 4 Překlad vlastních jmen). Své tvrzení zdůvodňuje tím, že vybraná jména literárních postav někdy nabydou takové obliby, že se z nich stává obchodní značka sama o sobě. Jako příklad Dvořáková uvádí jméno *Harry Potter* – pokud by bylo takové jméno při překladu nahrazeno jiným, bylo by dle jejích slov „pro českého čtenáře těžší hrdinu ztotožnit s fenoménem (...), který vypukl“. (2016, s. 81–82) Těž Fernandes uvádí, že právě obecná

---

³¹ Ačkoli slovo hurikán není českého původu – podle *Českého etymologického slovníku* Jiřího Rejzka pochází slovo hurikán z anglického hurrican, jehož vznik můžeme zmapovat až ke karibským domorodcům (2001, s. 219) – jeho užívání v češtině zlidovělo.

známost konkrétního jména může vést překladatele k rozhodnutí ponechat ho v původním znění (viz kapitola 4.7 Ponechání cizího vlastního jména).

K překladu jména jedné z hlavních postav se Dušek rozhodl také v případě sestry hlavní postavy –*Primrose*, nazývané *Prim*. Ačkoli je původ jejího jména stejně jako v případě *Katniss* v knize vysvětlen (viz Collinsová 2010a, s. 6), *Primrose* dostala v češtině nové jméno – *Primulie*. *Primrose* je stejně jako *Katniss* pojmenována po rostlině, která má v češtině název prvosenka. Dušek se následně uchýlil k latinskému pojmenování *Primula*, které modifikoval za pomoci užití sufixu ženského rodu -ie. Užitím latinského slova nedochází ke spojení českého jména a anglického příjmení, na rozdíl od situace, kdyby se postava v češtině jmenovala Prvosenka Everdeenová. Takto si *Primrose* uchovala svůj hypokoristikon *Prim* i v češtině, nedochází tedy překladem k výrazné změně jako u výše uvedeného jména.

7.2.2 Významová jména

Jedinou ukázkou doslovného překladu v rámci křestních jmen osob je *Rue – Routa*, což je léčivá bylina, která opět ukazuje oblibu pojmenování podle rostlin³². Anglické pojmenování rostliny *rue* dalo také základ stejnojmennému anglickému slovesu *rue – litovat*, tato dvojsmyslnost však není v překladu reflektována.

Obvyklejší překladatelský postup Duška v rámci významových jmen je doslovný překlad lexikálního základu jména s následnou modulací, která nejčastěji slouží k uzpůsobení rodu obecného jména s ohledem na pohlaví nositele. Tato modulace je pro pravidla cílového jazyka zásadní, jelikož čeština časuje a skloňuje vždy na základě rodu. Doslovný překlad by byl bez úpravy v následujících situacích nesmyslný a pro čtenáře zavádějící. Např. u jména *Chaff* (pleva/plevy) – *Plev*, jehož českým lexikálním základem je slovo *pleva*, došlo k odstranění koncové samohlásky a, která značila ženský rod. Naopak u jmen *Cashmere* (kašmír) – *Kašmíra*, *Twill* (kepr) – *Kepra* a *Tigris* (lat. tygr) – *Tygra* k překladovým ekvivalentům samohlásky a přibyla, protože nositelkami jmen jsou ženy. České

---

³² S ohledem na životní osudy postavy však lze vidět i další souvislosti. Léčivost *routy* symbolizuje situaci, kdy postava pomohla vyléčit hlavní hrdinku.

jméno mužské postavy *Thresh* (mlátit) *Mlat* je pak odvozeno od slovesného ekvivalentu mlátit, který byl zbaven infinitivní koncovky -it a diakritického znaménka nad hláskou a. Křestní jméno *Wiress*, v češtině *Dratkie*, má jako lexikální základ slovo wire (drát) se sufixem značící ženský tvar slova. I v češtině bylo obecné jméno drát modifikováno za pomoci ženského sufixu -ie. Mezi ně pak byla přidána souhláska k, která je klíčová pro tvorbu českých slov zdobnějších (samotné jméno *Dratie* by působilo poněkud tvrdě), a opět došlo k odstranění diakritického znaménka nad samohláskou a.

U jiných jmen tento postup nebyl možný, neboť by výsledná podoba jména neměla stejný účinek nebo funkci jako ve výchozím textu. V případě jména *Glimmer* (třpyt) – *Třpytka* bylo zvoleno příbuzné slovo překladového ekvivalentu. Jindy překladatel přenesl antroponyma pomocí slov podobného lexikálního významu, která vyvolávají obdobné asociace nebo jsou významově podobná. Ta případě prošla opět modulací, aby jejich koncové hlásky odpovídaly rodu postavy. Příkladem mohou být jména: *Seeder* (rozsévač, seed = zrnko) – *Zrnka*, *Blight* (pohroma, neštěstí) – *Mor*, *Clove* (perfektum od cleave = rozříznout) – *Kordeta*, *Gloss* (lesk, pozlátka) – *Zlatoň*.

Významově se originálu již více vzdálila následující jména: *Beetee* (BTU = angloamerická jednotka energie) – *Diod*, *Marvel* (zázrak, div) – *Krasoň* nebo *Woof* – *Rek*. Slovo woof může v angličtině nabývat dvou významů – citoslovce štěknutí (má symbolizovat lojalitu postavy) nebo útek (pojem z oblasti textilního průmyslu, což je specializace kraje, odkud postava pochází). Překladatel se zaměřil na první zmíněný význam a postavu pojmenoval *Rek*, což je jedno z typických českých jmen pro psy.

Konzistentnost překládání křestních jmen s jednoznačným významem je však narušena hned v několika případech: *Hazelle* (hazel = líska) – *Hazelle*, *Boggs* (bog = bažina) – *Boggs*, *Posy* (posy = kytička) – *Posy*, která nebyla přeložena pravděpodobně z toho důvodu, že se jedná o postavy, které jsou zmíněny pouze okrajově.

V knize se také objevují jména, jejichž původ není ani pro čtenáře výchozího textu zcela jednoznačný. Např. jméno *Venia* pochází z latinského slova pro milost a *Alma* znamená taktéž latinsky blahodárná. V obou případech se překladatel rozhodl jména nepřekládat a tím reflektovat jejich působení na čtenáře výchozího textu, pro které se také jednalo o jména cize znějící.

Poněkud atypicky si Dušek počínal při překladu jména *Effie*, což je anglická zkrácenina řeckého jména Euphemia (znamená vybraně mluvící a odkazuje na snobskou mluvu postavy). Ačkoli překladatel soudržně nepřekládá křestní jména, která mají svůj původ v jiných řeckých/římských jménech (viz následující kapitola 7.2.3 Autentická jména), v českých knihách je *Effie* přeložena jako *Cetkie*. Tento význam byl přenesen z příjmení postavy – *Trinket*, které nebylo stejně jako další příjmení přeloženo. V celém jménu postavy – *Cetkie Trinketová* – tedy dochází ke zdvojení významu, jméno i příjmení upozorňují na stejný prvek, což může na čtenáře, kteří ovládají i výchozí jazyk, působit rušivě.

7.2.3 Autentická jména

Mnoho křestních jmen v sérii *Hunger Games* je odvozeno z vlastních jmen římských nebo řeckých postav. Seznam takových jmen a jejich českých protějšků je pro větší přehlednost uveden níže v tabulce společně s původním nositelem jména.

Tabulka 3: Autentická křestní jména postav

Anglicky	Český překlad	Původní nositel/ka jména
Atala	Atala	Atalanta
Aurelius	Aurelius	Marcus Aurelius
Brutus	Brutus	Marcus Brutus
Caesar Flickerman	Caesar Flickerman	Julius Caesar
Castor	Castor	Castor
Cato	Cato	Marcus Porcius Cato
Cinna	Cinna	Cornelius Cinna
Claudius Templesmith	Claudius Templesmith	Claudius
Coriolanus Snow	Coriolanus Snow	Coriolanus ³³
Cressida	Cressida	Cressida
Darius	Darius	Darius I.
Enobaria	Enobaria	Domitius Enobarbus ³⁴
Flavius	Flavius	Flavius Josephus
Fulvia Cardew	Fulvia Cardewová	Fulvia

³³ Hlavní postava v tragédii *Coriolanus* od Shakespeara, volně založená na římském generálovi (Gaius Marcius Coriolanus).

³⁴ Postava v tragédii *Antonius a Kleopatra* od Shakespeara, volně založená na římském politikovi (Gnaeus Domitius Ahenobarbus).

Lavinia	Lavinia	Lavinia
Messalla	Messalla	Messala ³⁵
Octavia	Octavia	Octavia Minor
Plutarch Heavensbee	Plutarch Heavensbee	Plútarchos
Pollux	Pollux	Pollux
Portia	Portia	Porcia Catonis
Purnia	Purnia	Calpurnia Pisonis
Romulus Thread	Romulus Knut	Romulus
Seneca Crane	Seneca Crane	Seneca

Překladatel ponechává autentická křestní jména i jejich upravené formy – *Atala*, *Enobaria*, *Purnia* – v původní podobě, která je ve většině případů zároveň českým exonymem. Jeho užitím dochází k zachování zamýšlené reference a antroponyma mohou i u cílových čtenářů plnit stejnou asociační funkci. Na cizost jmen je v tomto případě nahlíženo pozitivně, protože i původní jména mají na výchozí čtenáře zcizující účinek. Ten slouží pro snazší identifikaci a zařazení postav v rámci příběhu – „cizí“ jména odlišují postavy z Kapitolu od postav z Krajů, která naopak nesou většinou vlastní jména apelativní.

U jmen *Portia* a *Plutarch* pak nebylo zvoleno exonymum, ale byla reprodukována ve své výchozí anglofonní podobě. České exonymum jmen *Portia* je Porcia/Porcie a *Plutarch* je Plútarchos.

7.2.4 Jiná jména

V knihách se objevují křestní jména, jejichž povaha (a její význam pro dílo) je sporná a případná vysvětlení by byla pouze spekulacemi.³⁶ Následující jména byla nadto v české překladové verzi ponechána ve svém původním tvaru a nebudou v této analýze dále rozebírána: *Annie*, *Bonnie*, *Bristel*, *Cecelie*, *Cray*, *Dalton*, *Delly*, *Eddy*, *Finnick*, *Leevy*, *Madge*, *Mags*, *Martin*, *Maysilee*, *Rory*, *Sae* (překlad přízviska postavy viz 7.3 Přezdívky a zoonyma), *Thom*, *Vick*.

³⁵ Postava v tragédii *Julius Caesar* od Shakespeara.

³⁶ V případě zájmu o možný onomastický aspekt těchto vlastních jmen odkazují opět na Frankelovou (2012) a Arrowovou (2012).

U jmen *Rooba – Ruba* a *Lyme – Lyma* však došlo k počestění. Také v prvním díle se okrajově objevuje jméno *Johanna* jako *Johana*, ačkoli v dalších dílech se již setkáme i v české verzi s *Johannou* s dvěma n.

7.3 Přezdívky a zoonyma

Přezdívky jsou skupinou bohatou na charakterizační funkce a jsou expresivní již svou podstatou. Postavy navíc často, jak uvádí Dvořáková, „rády vysvětlují důvody a okolnosti vzniku přezdívek“ (2014, s. 98). Mnohdy za jejich vznikem stojí vtipná historka anebo samotná přezdívka má na čtenáře humorně zapůsobit. Aby tedy přezdívka plnila svou funkčnost, měl by překladatel více než jindy zvážit jejich překlad.

Hned hlavní hrdinka má svou přezdívku – *Catnip* – která je do češtiny přeložena, nebo spíše adaptována, jako *Katrys*. Vznik této přezdívky je v přímo v knize vyprávěn pomocí retrospektivní historky (viz Collinsová 2010a, s. 12). Postava při představování místo jména *Katniss* rozuměla *Catnip* (šanta kočičí). Hrdinku pak v lese následoval pomatený rys, a proto se tato narážka na šantu kočičí ujala jako přezdívka. I v češtině je humorný aspekt zachován, ne-li posílen, zkomolením jména *Katniss* s podstatným jménem *rys – Katrys*.

U přezdívky *Loverboy – Milovník* zvolil překladatel doslovný překladový ekvivalent, zatímco u *Foxface – Liška* došlo ke generalizaci. V knize je opět popsána okolnost vzniku. Hrdinka neví dívčino jméno a na základě podobnosti ji začne říkat *fox-faced girl (dívka s liščí tváří)*. Postupem času na ni odkazuje jako na *Foxface*, ačkoli přesný okamžik vzniku přezdívky není ve výchozím textu nijak komentován, v české verzi knihy (Collinsová 2010a, s. 146) se shledáme s dodatkem překladatele: „Dívka s liščí tváří – překřtila jsem ji na Lišku.“³⁷ Ten není specificky odlišen od běžného textu v knize, a ani svou povahou nijak nenarušuje její soudržnost či čtivost.

V knize se dále okrajově objevuje postava nazývaná *Goat Man* (doslovně Kozí muž), v české verzi *Kozí dědek*. Překladatel se držel původního významu: *goat* přeložil doslovně, slovo *man* – dědek pak v češtině nabylo věkového zařazení

---

³⁷ Původní znění věty: “Foxface.” (Collinsová 2009a, s. 157)

nositele a expresivity. Man je v angličtině slovo hodnotově neutrální, kdežto užitý výraz dědek je expresivně zabarvený. Jedná se o pejorativum, které naznačuje, že postavy mají k dotyčnému spíše negativní vztah, ačkoli to není nikde v knize specifikováno.

Doslovně bylo přeložilo přízvisko *Greasy Sae – Mastná Sae*, které popisuje vzhled postavy. Jako překlad přezdívky *Ripper* bylo zvoleno české exonymum rozparovač přechýleno pomocí sufixu -ka ženského rodu – *Rozparovačka*.

U dvojice přezdívek *Nuts and Volts*, které zrcadlí poněkud bláznivou povahu dvou vynálezců, si můžeme povšimnout určité libozvučnosti. Přezdívky se rýmují, a tím působí na čtenáře úderně a zapamatovatelně. Plní nejen velmi specifickou estetickou funkci, ale mají i humorný účinek. Dušek tuto dvojici přezdívek substituoval jako *Volta a Edison*. Již na první pohled je zřejmé, že se překladatel soustředil na expresivitu přezdívek a upřednostnil humornost na úkor estetičnosti přezdívek. Ačkoli v důsledku zvolených ekvivalentů mohou vznikat problematické situace pro čtenáře, kteří jsou obeznámeni s anglickými variantami. Přezdívky se totiž užívají v rámci děje i samostatně, ne jenom jako dvojice. V případě zvolených protějšků *Nuts – Volta* a *Volts – Edison* může docházet k záměnám – očekávali bychom totiž, že *Volta* bude překlad přezdívky *Volts*, ne naopak.

V knize se také objevují dvě zoonyma – kocour *Buttercup* a koza *Lady*, které jsme na základě jejich povahy zařadili do stejné kapitoly jako přezdívky. *Buttercup* je pojmenován po rostlině, jejíž zářivě žlutá barva připomíná kocourovu srst. Jméno kozy *Lady* pak naráží na růžovou mašli, kterou má uvázanou na krku. V obou případech se překladatel vydal cestou doslovného překladu a v české knize se tak setkáme s *Pryskyřníkem* a *Dámou*.

8 Analýza překladu toponym

Doslovně jsou přeložena smyšlená anoikonyma *Curnocopia – Roh hojnosti*, *Meadow – Louka*, *Nut – Ořech*, *Seam – Sloj*. Doslovný překlad Dušek zvolil také pro označení jednotlivých oblastí státu. Ty jsou vždy nazývány jako *District – kraj* a je k nim připojeno dané arabské číslo. V české verzi se však vyskytuje *District* s malým počátečním písmenem, protože mu vždy přechází písemně rozepsané a kapitalizované řadové číslo, např. *District 12 – Dvanáctý kraj*.

V souladu s doporučeními Dušek překládá existující oikonyma pomocí obecně přijímaných exonym: *Appalachia – Apalačské pohoří*, *Rockies – Skalisté hory*. Smyšlené oikonymum *Victor's Village* bylo přeloženo jako *Vesnice vítězů*, výcvikový terén *Simulated Street Combat* jako *Simulátor pouličních bojů* a *Block* doslovně přeloženo jako *Blok*.

Jméno černého trhu *Hob* bylo do češtiny převedeno jako *Jarmark*. Užitím obecného jména *jarmark* ovšem zaniká původní význam slova *hob* (skřítek, šotek), které je součástí známé severoamerické fráze *to play hob* (dělat neplechu/ potíže). Došlo tedy ke značnému významovému posunu. Název *Hob* sám o sobě upozorňuje anglické čtenáře na nelegalitu počínání, zatímco s českým slovem *jarmark*³⁸ se pojí pouze zcela legální trhy.

U oikonyma *City Circle* došlo v překladu k rozkolísanosti zvolených ekvivalentů navzdory jeho jednoznačnému užívání ve výchozím textu. Zatímco v prvním díle nese *City Circle* označení *Městský kruh*, ve druhém si přečteme o *Kruhovém náměstí*, ve třetím se dokonce ani nesetkáme se jménem vlastním ale s *centrálním kruhovým náměstím*. Mnoho translatoologů se shodne na tom, že stěžejní je právě jednotnost překládaných pojmů a stylu v rámci výchozího textu. Kufnerová ve svém díle *Čtení o překládání* píše, že pokud překladatel vytvoří ekvivalenty, ale uplatňuje je tak, že celek nepůsobí „jednotně a organicky“, dochází k nevyváženému vtahu mezi jazykově tvořivou složkou překladatele a autora (2009, s. 66).

Podobnost fiktivního státu se starověkým Římem demonstruje již samotný název státu *Panem*. *Panem* je latinské označení pro chleba, nejznámější díky úsloví

---

³⁸ Ve *Slovníku současné češtiny* je *jarmark* definován jako „městský trh spojený zprav. s kulturním programem“ (2011, s. 246).

panem et circenses (chléb a hry)³⁹, jehož první užití se datuje právě do starověkého Říma. Překladatel se ho rozhodl ponechat (stejně jako u drtivé většiny římských pojmenování) beze změny.

Město *Capitol* je pojmenováno podle nejznámějšího ze sedmi římských pahorků, na kterých byl postaven Řím. Zároveň se tak nazývá i sídlo americké sněmovny. Dochází tudíž k propojení fiktivního světa s reálným ale i k jistému varování před negativní budoucností, což jsou typické rysy dystopického žánru (viz kapitola 5.2 Žánrové zařazení), které překladatel zachoval užitím českého exonyma *Kapitol*.

---

³⁹ V politickém kontextu tato fráze znamená utišování základních potřeb obyvatel nebo jejich rozptylování od důležitých problémů ve prospěch politických činitelů.

9 Analýza překladu chrématonym

V knize se z kategorie chrématonym vyskytují jména společenských jevů, např. významných dnů a událostí: *Dark Days – Temné dny*; *Parcel Day – Zásilkový den*, které byly přeloženy doslovně. Názvy *Harvest Festival – Svátek žní* a *Victory Tour – Turné vítězů* byly přeloženy za pomoci užití přívlastku neshodného, což v daných případech zní pro jazyk mnohem přirozeněji. Pojmenování *reaping day*, které se v knize objevuje s malými počátečními písmeny, ačkoli jeho charakteristika odpovídá vlastnímu jménu, je přeloženo doslovně a z důvodu českých pravidel kapitalizace⁴⁰ je uvedeno s velkým počátečním písmenem – *Den sklizně*.

Velká otázka vyvstává v souvislosti se samotným překladem ústředního motivu – realitní show nazvané *Hunger Games*. V ději knih se název objevuje v doslovném překladu jako *Hladové hry*. Nicméně čtenář si zcela jistě povšimne, že každý knižní díl má ve svém titulu jméno *Hunger Games* ponechané v původní podobě. Problematikou překladu titulu díla se v českém prostředí zabývala Kufnerová, která uvádí, že mnohdy za změnou titulu díla stojí důvody extralingvistické (1994, s. 152). Mezi extralingvistické důvody můžeme zařadit též vliv nakladatele, který se může rozhodnout zvolit titul úplně jiný nebo ho překladateli alespoň navrhnout, např. za marketingovým účelem a lepší prodejností. Tuto praxi potvrzuje Violineová v rámci indonéských nakladatelství ve svém článku *Translating Titles of Novels* (2011, s. 1). Domníváme se, že k takové situaci došlo i při českém překladu titulů *Hunger Games*. V době překladu prvního dílu již sklízela série v zahraničí ohromný úspěch. Mnoho osob v Česku tedy o sérii *Hunger Games* slyšelo předtím, než vůbec vyšla v překladu. Dá se říci, že název se stal značkou. Naše domněnka tedy je, že ponechání pojmenování *Hunger Games* v původním znění je v českém titulu čistě za marketingovým účelem (např. název knihy *Hladové hry: Aréna smrti* by zcela jistě nevzbudil stejné asociace), a nebylo tak zcela překladatelovým rozhodnutím, ačkoli se jedná čistě o naše spekulace.

Související pojem *Quarter Quell*, což je speciální edice her, která se koná každých 25 let, Dušek přeložil jako *Čtvrtohry*. Tento překlad na rozdíl od originálu nese až úsměvnou podobnost se čtvrtohorami a ve čtenáři vyvolává značně jiné

---

⁴⁰ Viz např. *Internetová jazyková příručka*.

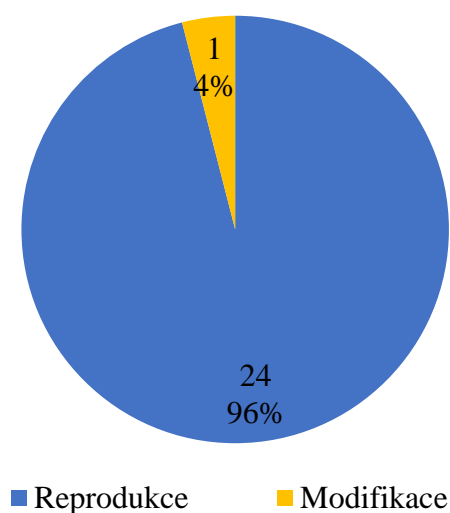
emoce než v původním znění, které obsahuje slovo quell (potlačení; zast. vraždění, zabíjení).

V rámci chrématonym se v knize okrajově vyskytuje také název *Treaty of Treason – Smlouva o vlastizradě*. Doslovný překlad jako smlouva není v tomto případě příliš vhodný, jelikož výchozí jméno je založeno především na libozvučnosti – podobnost slov treaty a treason – neznamená to tedy, že se přímo o smlouvu jedná. Na základě kontextu jsou to spíše předepsaná pravidla a podmínky sestavené potom, co vlastizrada proběhla. *Smlouva o vlastizradě* pak vsugerovává, že se někdo snaží vlastizradu spáchat (srov. smlouva o dílo, smlouva o půjčce aj.).

10 Shrnutí použitých postupů

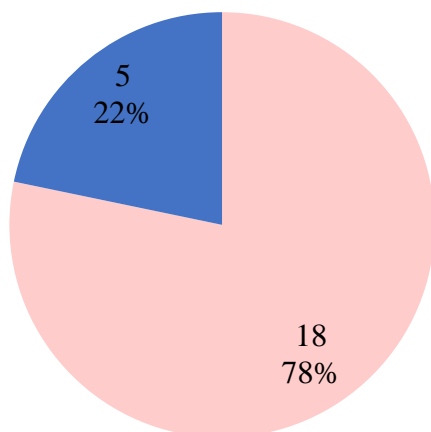
Ve všech třech knižních dílech se vyskytuje celkem 25 exemplářů příjmení. I přes jejich rozlišení na základě toho, zda se jedná o příjmení významové nebo autentické, bylo zjištěno, že na 24 z nich překladatel aplikoval postup reprodukce. U jednoho příjmení (*Thread – Knut*) se vyskytla modifikace. Veškerá ženská příjmení byla přechýlena pomocí sufixu *-ová*. U příjmení *Cresta – Crestová* došlo k odstranění koncové samohlásky v rámci přechylování, nicméně vzhledem k tomu, že se jedná o změnu nepatrnou, a to v důsledku přechýlení, jsme tento postup zařadili též pod reprodukci.

Graf 1: Použité postupy při překladu příjmení

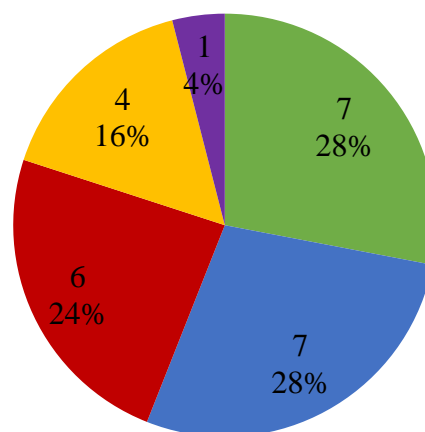
Naproti tomu byla v knihách výrazně více zastoupena jména křestní – 70. Zde se již jednotlivé přístupy značně lišily na základě toho, zda se jednalo o jména významová nebo autentická. Analýzou došlo ke zjištění, že v případě autentických křestních jmen zvolil překladatel v 78 % případů konvenčního protějšku, u zbylých případech bylo jméno reprodukováno. Zatímco u jmen významových se celkový poměr zvolených postupů liší. Nejpoužívanější byla reprodukce spolu s napodobením. Dušek také mnohdy pro překlad významových jmen volil překlad s úpravou, kdy tedy došlo k drobné změně doslovného překladu, např. modulace sufixu za účelem změny rodu.

Graf 2: Použité postupy při překladu autentických křestních jmen

- Konvenčnost
- Reprodukce

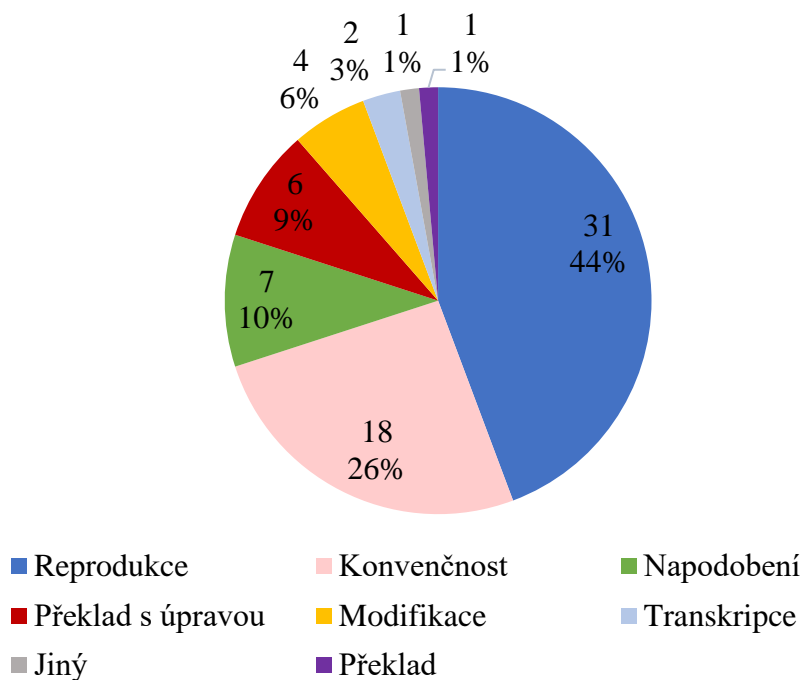
Graf 3: Použité postupy při překladu významových křestních jmen

- Napodobení
- Reprodukce
- Překlad s úpravou
- Modifikace
- Překlad

Nicméně v celkovém součtu i s kategorií křestních jmen, která nebyla ani významové, ani autentické hodnoty, můžeme opět vyzorovat, že nejčastěji užívaným postupem byla stejně jako u příjmení reprodukce. V porovnání s příjmeními však můžeme konstatovat, že u křestních jmen se Duškův styl značně lišil s ohledem na konkrétní typ křestního jména.

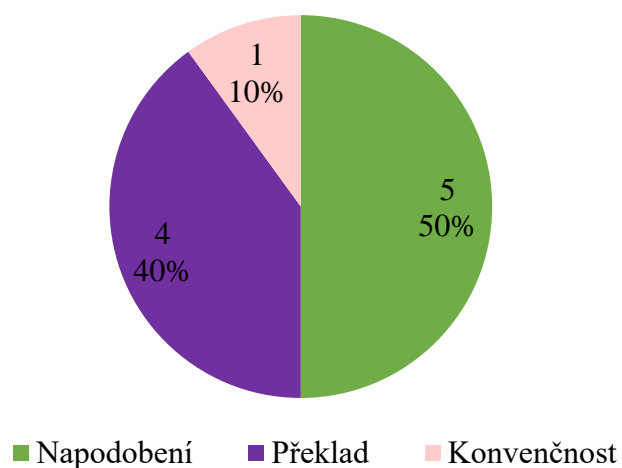
Graf 4: Použité postupy při překladu křestních jmen

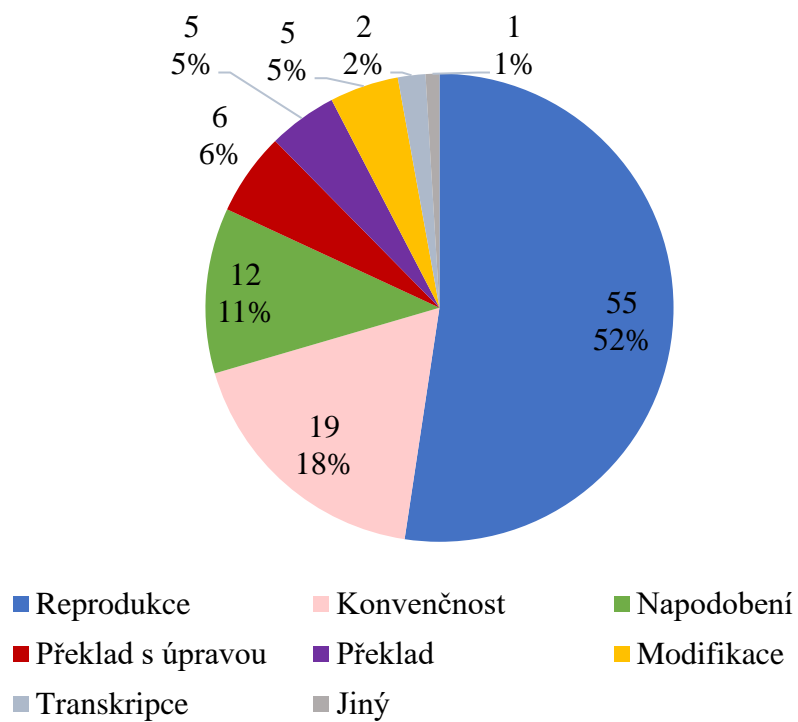
V kategorii expresivních bionym, tj. přezdivek a zoonym jsme neměli k dispozici příliš vzorků. Na grafu však vidíme, že Dušek nevolil ani jednou jako postup převodu reprodukci, na rozdíl od křestních jmen a příjmeních, kde tento postup převládá. Převažovaly postupy domestikující – napodobení a překlad. Objevil se zde jeden příklad konvenčního překladu pomocí exonyma (*Ripper – Rozparovačka*).

Graf 5: Použité postupy při překladu přezdivek a zoonym

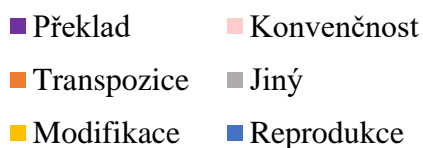
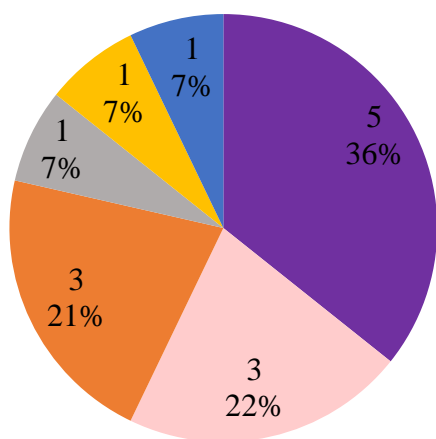
V knihách se vyskytovalo dohromady 105 bionym. Na grafu níže vidíme, že v celkovém zastoupení všech kategorií byla u více než poloviny použita reprodukce. Větší užití má také konvenčnost a napodobení.

Graf 6: Použité postupy při překladu bionym

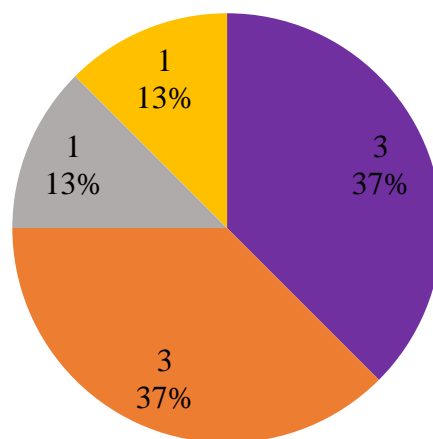

Srovnáme-li však graf bionym s toponymy a chrématonymy, můžeme spatřit značný rozdíl v preferovaných postupech. Doslovný překlad nabývá u toponym a chrématonym největší oblíbenosti, zatímco u bionym je aplikován pouze v 5 % případů. Často byla toponyma a chrématonyma přeložena pomocí transpozice. U toponym se také vyskytoval postup konvenčnosti. Na chrématonyma, která mají vysokou míru apelativnosti, pak nebyla ani jednou aplikována reprodukce.

Graf 7: Použité postupy při překladu toponym

Graf 8: Použité postupy při překladu chrématonym

11 Závěr

Předmětem bakalářské práce byla analýza českého překladu vlastních jmen v knižní trilogii *Hunger Games* od Suzanne Collinsové. Nejprve jsme studiem sekundární literatury zjistili, že v rámci teorie překladu vlastních jmen neexistuje jednotný úzus, jak na to sami teoretici upozorňují. To je způsobeno mnoha faktory – objektivními i subjektivními – které ovlivňují překladatelovu práci. Jedním z těchto faktorů je i samotný věk předpokládaného čtenáře, a proto má literatura pro děti a mládež v této problematice své vlastní požadavky.

Optimálního přístupu k překladu vlastních jmen se taktéž nelze dopátrat. Obecně se doporučuje zvolit předběžnou strategii, tedy do jaké míry chceme přiblížit text čtenáři, a na základě této strategie využívat konkrétních překladatelských postupů. Jejich používání by nemělo být náhodné, v překladu vlastních jmen by měl panovat určitý řád a hierarchie.

Zjistili jsme, že pro pochopení zvolených překladatelských technik je nutno zaměřit se na kontext jejich užití, ale především na jejich sémantický a lexikální význam. Určili jsme, že Collinsová nevybírá vlastní jména nahodile, ale v mnoha případech vytváří jména smyšlená, jak je typické pro fantastickou literaturu. Zvolená bionyma jsou soustředěna na charakter postavy a jsou pojmenována buď apelativně, tj. obecným jménem, které je pro danou postavu významné, nebo po skutečných osobách, s kterým má daná postava určité (symbolické) podobnosti. Tyto osoby jsou většinou římské nebo řecké figury. Toponyma a chrématonyma jsou též popisné povahy, ačkoli se vyskytují i toponyma reálná.

Z celkové analýzy vlastních jmen v dílech vyplynulo, že v případě příjmení se překladatel snažil zachovávat jejich původní podobu, ať už se jednalo o příjmení autentická nebo významová. Příjmení byla nicméně konzistentně přechylována. Můžeme rovněž vyzorovat určitou snahu o změnu příjmení, s nimiž by mladý čtenář mohl mít problémy, ať už po ortografické či fonologické stránce. Pro křestní jména, která byla přejatá z jmen jiných osob, byla nejčastěji užitá jejich konvenční podoba (exonymum). Naopak u křestních jmen významové hodnoty se použité postupy značně lišily. Celkově u nich převládaly postupy domestikační – napodobení, překlad s úpravou, modifikace – ačkoli některá jména byla do cílového textu reprodukována v původní formě bez ohledu na jejich sémantický význam.

Takovým příkladem je většina jmen hlavních hrdinů, která zůstávala nepřeložena, ačkoli i zde se vyskytly dvě výjimky. U toponym a chrématonym byla nejvíce používaná metoda doslovného překladu ale také transpozice. Zároveň u nich téměř nedocházelo k ponechávání jmen ve výchozím textu beze změny.

Ačkoli v rámci cílových podob vlastních jmen dochází k situacím, kdy se vedle sebe vyskytují jména cizí i počeštěná, došlo ke zjištění, že s ohledem na námět celého díla je tento kontrast záměrný, v překladu tedy žádoucí. Překladatel ve větší míře neužíval prostředky, kterými by se snažil tento rozpor zmírnit – jako např. transkripce.

Analýza souhlasí s tvrzením teoretiků, že jednotný postup překladu vlastních jmen neexistuje. Překladatel v textu užívá různých teoretických doporučení a překladatelských postupů, které aplikuje dle dané situace. Práce dochází k závěru, že v rámci této trilogie není možné na všechna vlastní jména aplikovat pouze jeden překladatelský postup, aniž by nedošlo k nelogickým a pro jazyk nepřírodným formulacím a k eliminaci snahy autorky o „dvojí“ pojmenování.

Summary

This bachelor thesis aimed to analyse the translation of proper names and methods that are applied for their translation in practice. The Czech translation of *The Hunger Games* book trilogy by Suzanne Collins was chosen as a case study as the thesis focuses on the translation from English to Czech.

The first half of the thesis deals with the theoretical aspect of the translation of proper names. It is based on the study of theoretical resources, mainly that of academic literature. Firstly, the definition of the term “proper name” is presented as well as the fundamental classification of names according to the object. The next section focuses on the basic functions of literary proper names which are crucial for their overall translation. This section also suggests possible ways in which proper names are formed and created.

The next section is dedicated directly to the theory of the translation of proper names. It deals with the reasons why their translation is viewed as a somewhat complex topic. We learn that it is mainly due to many factors that translators have to consider while translating names. Many academics agree that these factors are of two types: objective, such as literary genre, time and place, the popularity of the work, a circle of intended readers; and subjective, such as translator’s experience and competence. As anticipated, for this reason, there is an ongoing terminological inconsistency.

Then, further issues concerning the translation of proper names are discussed since names are cultural-specific items and their understanding depends solely on culture. And as names can acquire semantic or semiotic meanings, in many cases, a simple exchange of language material does not remove their cultural specificity. We also learn that many academics recommend translating proper names only when they have aforesaid semantic meaning. In addition, translators have to take into account whether the meaning of the name is crucial for the story itself.

Several types of translation methods are also presented as their use is analysed in the practical part of the thesis. The question of whether to translate names or not is also discussed. We learn that many academics provide non-translation as one of the translation methods and thus consider it as a valid solution.

Though some academics are opposed to translating names as such. Problems related to the non-translation of proper names are, therefore, introduced as well. By non-translation of names with semantic value, an author's intent may be invalidated. Moreover, in juvenile literature, the presence of many foreign names that readers are not familiar with may alienate them from reading.

In the second and practical half of the thesis, a brief methodology for the analysis of proper names was created. Firstly, the proper names in the Czech versions of the books were analysed and then compared with their original forms. Based on their character, they were preliminarily divided into three categories following the classification of proper names stated in the first section: bionyms, toponyms, chrematonyms. It was found out that in order to understand the chosen translation methods it is necessary to focus on the onomastic origin of the names and the context. It was determined that characters in these books are given names that are either of semantic values or authentic. Toponyms and chrematonyms are mainly descriptive and, therefore, have semantic values as well. For the purposes of the evaluation, bionyms were further divided into three groups: surnames, first names, and nicknames and zoonyms. Surnames and first names were then structured according to their semanticity or authenticity and they were studied in more detail.

The overall analysis of proper names in the Czech version of *The Hunger Games* book trilogy showed that the translator tried to preserve the original forms of surnames regardless of whether they were authentic or of semantic meaning. In contrast, authentic first names were mostly translated by using conventional names and mainly domestication methods were used for the translation of semantic first names. Toponyms and chrematonyms were in most instances translated literally and were seldom left in the target text unchanged.

The analysis agrees with claims that there is not a translation method that could be applied to all proper names. The translator used various theoretical recommendations and translation methods in the target text which he applied according to the given situation. The thesis concludes that it is not possible to apply only one method to all names within this trilogy without creating illogical, unnatural name forms, and without the elimination of the author's intents.

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam bionym

Anglicky	Česky
Alma Coin	Alma Coinová
Annie Cresta	Annie Crestová
Atala	Atala
Aurelius	Aurelius
Beetee	Diod
Blight	Mor
Boggs	Boggs
Bonnie	Bonnie
Bristel	Bristel
Brutus	Brutus
Buttercup	Pryskyřník
Caesar Flickerman	Caesar Flickerman
Cashmere	Kašmíra
Castor	Castor
Catnip	Katrys
Cato	Cato
Cecelia	Cecelie
Cinna	Cinna
Claudius Templesmith	Claudius Templesmith
Clove	Kordeta
Coriolanus Snow	Coriolanus Snow
Cray	Cray
Cressida	Cressida
Dalton	Dalton
Darius	Darius
Delly Cartwright	Delly Cartwrightová
Eddy	Eddy
Effie Trinket	Cetkie Trinketová
Enobaria	Enobaria
Finnick Odair	Finnick Odair
Flavius	Flavius
Foxface	Liška
Fulvia Cardew	Fulvia Cardewová
Gale Hawthorne	Hurikán Hawthorne
Glimmer	Třpytka
Gloss	Zlatoň
Goat Man	Kozí dědek
Greasy Sae	Mastná Sae

Haymitch Abernathy	Haymitch Abernathy
Hazelle	Hazelle
Homes	Homes
Chaff	Plev
Jackson	Jacksonová
Johanna Mason	Johana/Johanna Masonová
Katniss Everdeen	Katniss Everdeenová
Lady	Dáma
Lavinia	Lavinia
Leeg 1	Leegová 2
Leeg 2	Leegová 2
Leevy	Leevy
Lover Boy	Milovník
Lyme	Lyma
Madge	Madge
Mags	Mags
Martin	Martin
Marvel	Kras
Maysilee Donner	Maysilee Donnerová
Messalla	Messalla
Mitchell	Mitchell
Nuts	Volta
Octavia	Octavia
Paylor	Paylorová
Peeta Mellark	Peeta Mellark
Plutarch Heavensbee	Plutarch Heavensbee
Pollux	Pollux
Portia	Portia
Posy	Posy
Primrose "Prim" Everdeen	Primulie „Prim“ Everdeenová
Purnia	Purnia
Ripper	Rozparovačka
Romulus Thread	Romulus Knut
Rooba	Ruba
Rory	Rory
Rue	Routa
Seeder	Zrnka
Seneca Crane	Seneca Crane
Thom	Thom
Tigris	Tygra
Tresh	Mlat
Twill	Kepra
Undersee	Undersee, Underseeová
Venia	Venia
Vick	Vick

Volts	Edison
Wiress	Dratkie
Woof	Rek
York	Yorková

Příloha č. 2: Seznam toponym

Anglicky	Česky
Appalachia	Apalačské pohoří
Block	Blok
Capitol	Kapitol
City Circle	Městský kruh, Kruhové náměstí, centrální kruhové náměstí
Curnocopia	Roh hojnosti
District <i>[základní arabské číslo]</i>	<i>[písemné řadové číslo]</i> kraj
Hob	Jarmark
Meadow	Louka
Nut	Ořech
Panem	Panem
Rockies	Skalisté hory
Seam	Sloj
Simulated Street Combat	Simulátor pouličních bojů
Victor's Village	Vesnice vítězů

Příloha č. 3: Seznam chrématonym

Anglicky	Česky
Dark Days	Temné dny
Harvest Festival	Svátek žní
Hunger Games	Hunger Games, Hladové hry
Parcel Day	Zásilkový den
Quarter Quell	Čtvrtohry
reaping day	Den sklizně
Treaty of Treason	Smlouva o vlastizradě
Victory Tour	Turné vítězů

Bibliografie

Primární zdroje

COLLINS, Suzanne, 2009a. *The Hunger Games*. 1. paperbackové vydání. New York: Scholastic Press.

COLLINS, Suzanne, 2009b. *Catching Fire*. New York: Scholastic Press.

COLLINS, Suzanne, 2010a. *Hunger Games: Aréna smrti*. Přeložil Z. DUŠEK. Praha: Fragment.

COLLINS, Suzanne, 2010b. *Mockingjay*. New York: Scholastic Press.

COLLINS, Suzanne, 2010c. *Hunger Games: Vražedná pomsta*. Přeložil Z. DUŠEK. Praha: Fragment.

COLLINS, Suzanne, 2011. *Hunger Games: Síla vzdoru*. Přeložil Z. DUŠEK. Praha: Fragment.

Sekundární zdroje

ADAMOVIČ, Ivan, 1995. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. Praha: R3.

AGUILERA, Elvira Cámara, 2008. The Translation of Proper Names in Children's Literature. *E-fabulations/E-f@bulações*. 2, 7–16.

AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA s.r.o., 2011. *Slovník současné češtiny*. Brno: Lingea.

BERTILLS, YVONNE, 2003. *Beyond Identification: Proper Names in Children's Literature*. Åbo: Åbo akademis förlag.

BÍLKOVÁ, Kristýna, 2012. *Překlad vlastních jmen ve vybraných dílech literatury fantasy*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra anglistiky a amerikanistiky.

COLEMAN, Nancy Louise a VEKA, Olav, 2010. *A Handbook of Scandinavian Names*. Madison: The University of Wisconsin Press.

ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ, Jan, 2004. *Sémiotika*. Praha: Portál.

DOKULIL, Miloš, 1977. Status tzv. vlastních názvů. *Slovo a slovenost*. 38(4), 311–319.

DVOŘÁKOVÁ, Žaneta, 2012. Funkce vlastních jmen v literatuře a literární onomastika. *Slovo a slovesnost*. **73**(3), 194–207.

DVOŘÁKOVÁ, Žaneta, 2014. *Úvod do literární onomastiky*. Praha. Disertační práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav českého jazyka a teorie komunikace.

DVOŘÁKOVÁ, Žaneta, 2016. Literární vlastní jména a jejich překlad. *Acta onomastica*. **55**, 81–91.

DVOŘÁKOVÁ, Žaneta, 2018. Notes on functions of proper names in literature. *Onoma*. **53**, 33–48.

FERNANDES, Lincoln, 2006. Translation of Names in Children's Fantasy Literature: Bringing the Young Reader into Play. *New Voices in Translation Studies*. **2**, 44–57.

HAJDŮ, Mihály, 2003. The History of Onomastics. *Onomastica Uralica*. **2**, 7–45.

HARVALÍK, Milan, 1998. K problému klasifikace exonym. *Slovo a slovesnost*. **59**(4), 259–265.

HARVALÍK, Milan, 2004. *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*. Praha: Academia.

HAUSENBLAS, Karel, 1976. Vlastní jména v umělecké literatuře. *Naše řeč*. **59**(1), 1–12.

HAUSER, Přemysl, 1980. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

HERMANS, Theo, 1988. On Translating Proper Names, with reference to De Witte and Max Havelaar. In: WINTLE, M. J. (ed.). *Modern Dutch Studies: Essays in Honour of Professor Peter King on the Occasion of his Retirement*. London/Atlantic Highlands: The Athlone Press, 1–24.

HERVEY, Sándor a HIGGINS, Ian, 1992. *Thinking Translation: A Course in Translation Method, French to English*. London: Routledge.

HODROVÁ, Daniela a kolektiv, 2001. *...na okraji chaosu...: Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst.

KNAPPOVÁ, Miloslava, 1979. Přechylování příjmení v češtině. *Naše řeč*. **62**(5), 225–233.

KNAPPOVÁ, Miloslava, 1983. K překládání osobních jmen. *Naše řeč*. **66**(4), 169–173.

- KNAPPOVÁ, Miloslava, 1992a. Funkce vlastních jmen v literárních textech. In: BLICHA, Michal (ed.). *Zborník Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistica XXVIII., Zv. 3. Onomastika a škola*. Banská Bystrica: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 12–16.
- KNAPPOVÁ, Miloslava, 1992b. K funkčnímu pojetí systému vlastních jmen. *Slovo a slovesnost*. **53**(3), 211–214.
- KNAPPOVÁ, Miloslava, 2002. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: TAX AZ KORT.
- KNITTLOVÁ, Dagmar a kolektiv, 2010. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.
- KUFNEROVÁ, Zlata, 1994. Co s titulem literárního díla. In: KUFNEROVÁ, Zlata a kolektiv. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H, 149–154.
- KUFNEROVÁ, Zlata, 2009. *Čtení o překládání*. Jinočany: H & H.
- LAMPING, Dieter, 1983. *Der Name in der Erzählung: zur Poetik des Personennamens*. Bonn: Bouvier.
- LEVÝ, Jiří, 1998. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný.
- MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kolektiv, 2004. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha/Litomyšl: Paseka.
- NEFF, Ondřej a OLŠA, Jaroslav, 1995. *Encyklopedie literatury science fiction*. Praha: AFSF.
- NIDA, Eugene Albert, 1964. *Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures involved in Bible Translating*. Leiden: E. J. Brill.
- NORD, Christiane, 2003. Proper Names in Translations for Children: Alice in Wonderland as a Case in Point. *Meta*. **48**(1-2), 182–196.
- PASCUA-FEBLES, Isabel, 2014. Translating Cultural References: The Language of Young People in Literary Texts. In: VAN COILLIE, Jan a VERSCHUEREN, Walter P. (edd.). *Children's Literature in Translation: Challenges and Strategies*. Abingdon/New York: Routledge, 111–121.
- PASTYŘÍK, Svatopluk, 2003. *Studie o současných hypokoristických podobách rodných jmen v češtině*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- PLESKALOVÁ, Jana, 2014. *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno: Masarykova univerzita.
- PUURTINEN, Tiina, 1995. *Linguistic Acceptability in Translated Children's Literature*. Joensuu: University of Joensuu.

PYM, Anthony, 2004. *The Moving Text: Localization, translation, and distribution*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

REJZEK, Jiří, 2001. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda.

SCHÄFFNER, Christina a WIESEMANN, Uwe, 2001. *Annotated Texts for Translation: English–German. Functionalist Approaches Illustrated*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

SCHLEIERMACHER, Friedrich, 1992. On the Different Methods of Translating. In: SCHULTE, Rainer a BIGUENET, John (edd.). *Theories of Translation: An Anthology of Essays from Dryden to Derrida*. Chicago: University of Chicago Press, 36–54.

STRAKOVÁ, Vlasta, 1994. Překládání a vlastní jména. In: KUFNEROVÁ, Zlata a kolektiv. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H, 172–176.

SVOBODOVÁ, Ivana, 1996. Je čeština v zajetí cizích slov? In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a kolektiv. *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. Praha: Academia, 97–101.

ŠPAČKOVÁ, Stanislava, 2016. *Rusko-česká textová a jazyková ekvivalence propriálního lexika*. Brno. Diserační práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav slavistiky.

ŠRÁMEK, Rudolf, 1999. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita.

TYMOCZKO, Maria, 2014. *Translation in a Postcolonial Context: Early Irish Literature in English Translation*. Abingdon/New York: Routledge.

UHROVÁ, Eva, 2003. Problém překlada tzv. mluvících jmen v literárním textu. *Universitas*. 2, 3–7.

VAN COILLIE, Jan, 2014. Character Names in Translation: A Functional Approach. In: VAN COILLIE, Jan a VERSCHUEREN, Walter P. (edd.). *Children's Literature in Translation: Challenges and Strategies*. Abingdon/New York: Routledge, 123–139.

VERMES, Albert Péter, 2003. Proper Names in Translation: An Explanatory Attempt. *Across Languages and Cultures*. 4(1), 89-108.

VILIKOVSKÝ, Ján, 2002. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný.

VINAY, Jean-Paul a DARBELNET, Jean, 1995. *Comparative Stylistics of French and English: A methodology for translation*. Přeložili J. C. SAGER a M.-J. HAMEL. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

ZAREI, Rouhollah a NOROUZI, Somayeh, 2014. Proper Nouns in Translation: Should They Be Translated? *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*. 3(6), 152–161.

Elektronické zdroje

Ach, ta jména: Překládání jmen je zločin, 2020. Tyrkysová holka & její knihy. *Blogger.com* [online]. 31.1. [Cit. 18.4.2020]. Dostupné z: <http://tyrkysovaholka.blogspot.com/2020/01/ach-ta-jmena-prekladani-jmen-je-zlocin.html>

HOWLETT, Georgina, 2015. Why are so many adults reading YA and teen fiction? In: *The Guardian* [online]. 24.2. [Cit. 6.4.2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/childrens-books-site/2015/feb/24/why-are-so-many-adults-reading-ya-teen-fiction>

JORDAN, Tina, 2010. Suzanne Collins on the books she loves. In: *Entertainment Weekly* [online]. Meredith Corporation. 12.8. [Cit. 8.4.2020]. Dostupné z: <https://ew.com/article/2010/08/12/suzanne-collins-on-the-books-she-loves/>

PETERSON, Valerie, 2018. Young Adult and New Adult Book Markets: Facts and Figures to Know About the Young Adult Book Market. In: *The Balance Careers* [online]. 16.12. [Cit. 6.4.2020]. Dostupné z: <https://www.thebalancecareers.com/the-young-adult-book-market-2799954>

Proper, 2020. OED: Oxford English Dictionary. *Oxford University Press* [online]. Březen. [Cit. 24.3.2020]. Dostupné z: <https://www.oed.com/viewdictionaryentry/Entry/152660>

Roman Republic, 2020. Encyclopædia Britannica. *Encyclopædia Britannica, Inc.* [online]. 6.2. [Cit. 7.4.2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Roman-Republic>

Hunger Games prequel book and possible movie on the way, 2019. *The Guardian* [online]. 17. 6. [Cit. 15.4.2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2019/jun/17/hunger-games-prequel-book-movie>

VIOLINE, Melody, 2011. *Translating Titles of Novels: Why and How We (Don't) Translate Them* [online]. Příspěvek z Překladatelské konference Univerzity Atma Jaya. 15.6. [Cit. 19.4.2020]. Dostupné z: https://www.academia.edu/1102624/Translating_Titles_of_Novels

VLČKOVÁ, Tereza, 2012. Je lepší sáhnout po originále, nebo se spokojit s českou verzí Hunger Games? In: *Knížní vesmír – Váš oblíbený knižní eZin* [online]. 29.2. [Cit. 18.4.2020]. Dostupné z: <http://www.kniznivesmir.cz/2012/02/je-lepsi-sahnout-po-origine-nebo-se-spokojit-s-ceskou-verzi-hunger-games/>

Young Adult Library Services Association (YALSA). *American Library Association (ALA)* [online]. [Cit. 6.4.2020]. Dostupné z: <http://www.ala.org/yalsa/>

Zdík Dušek. Databáze knih. *Databaze knih s.r.o.* [online]. [Cit. 5.4.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/prekladatele/zdik-dusek-365>

Anotace

Jméno a příjmení autora	Pavla Korková
Název katedry a fakulty	Katedra anglistiky a amerikanistiky, FF UP
Název bakalářské práce	Překlad vlastních jmen v knižní trilogii Hunger Games
Vedoucí práce	Mgr. Alena Antošíková, Ph.D., MBA
Počet stran	76
Počet znaků	90 356
Počet příloh	3
Klíčová slova	překlad, překlad jmen, vlastní jména, antroponyma, Hunger Games, dystopie
Jazyk práce	čeština
Abstrakt	Práce se zabývá překladem vlastních jmen v knižní trilogii Hunger Games Suzanne Collinsové. Teoretická část shrnuje poznatky, které se pojí s problematikou překladu vlastních jmen. Ty jsou následně využity v praktické analýze, která porovnává zvolené překlady s jejich protějšky.

Annotation

Author	Pavla Korková
Department	Department of English and American Studies, FF UP
Title	Translation of Proper Names in The Hunger Games Book Trilogy
Supervisor	Mgr. Alena Antošíková, Ph.D., MBA
Number of Pages	76
Number of Characters	90 356
Number of Attachments	3
Key Words	translation, translation of names, proper names, anthroponyms, Hunger Games, dystopia
Language	Czech
Abstract	The thesis deals with the translation of proper names in The Hunger Games book trilogy by Suzanne Collins. The theoretical part summarises the knowledge concerning the problem of the translation of names. It is then used in the practical analysis which compares the translated names with the original.